

december 2013

21e jaargang nummer 4

BESTUUR

Voorzitter: A. Broer
voorzitter@hgwaddinxveen.nl

Secretariaat: H.H. Brinks-Offers
Kievitdreef 51, 2743 ED Waddinxveen
secretaris@hgwaddinxveen.nl

Penningmeester: A.G.M. Weijermars
Noordeinde 144, 2742 WH Waddinxveen
E-mail: agmweijermars@planet.nl
Bankrelatie: Rabobank Waddinxveen
nummer 3668.01.155
Website: www.hgwaddinxveen.nl

Ereleden:
J. in 't Hol, J.D. Geel, H. Smid,
C.J.Th. de Jong-Steenland, T.W. Verweij

REDACTIE

H.C. Bostelaar-Geluk
M.W. de Jong
T. de Kruijf

Verspreiding 'Het dorp Waddinxveen':
H.C. Bostelaar-Geluk, Souburghlaan 10
tel. 0182-610025

COLOFON

'Het dorp Waddinxveen' is een uitgave van het "Historisch Genootschap Waddinxveen", opgericht 20 april 1993.

ISSN nummer: 0929-3051

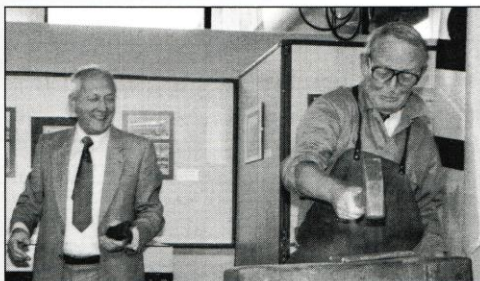
Oplage: 525 stuks

© Overnemen van artikelen of gedeelte(n) van artikelen mag alleen met schriftelijke toestemming van de redactie en de auteurs.

Vormgeving, lay-out, druk en afwerking:
Howa-Print Waddinxveen
www.howaprint.nl / info@howaprint.nl

INHOUDSOPGAVE

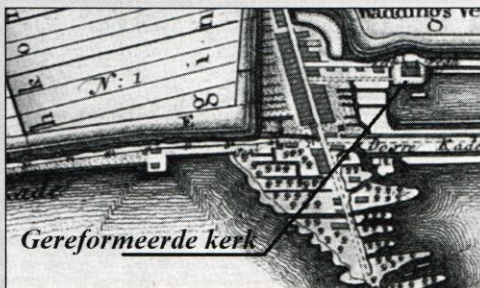
Woord Vooraf 74

Twintig jaar Historisch Genootschap
..... C.J.Th. de Jong-Steenland 75

De Brugweg: *Plannen en de reactie van bewoners 1970 tot 2000*
... E.J. van Beek en P. van Pruissen 83

Het dorp van Antje's kinderjaren
..... C.J. van Veen 92
Archiefsprokkelingen
..... C.J. van Veen 99
Jaaroverzicht uitgebrachte artikelen 100

W WOORD VOORAF

Twee honderd jaar geleden herkreeg Nederland de onafhankelijkheid. Deze herwonnen zelfstandigheid werd echter niet op eigen kracht bereikt, maar was te danken aan Rusland, Pruisen, Oostenrijk en Groot-Brittannië. Nadat Napoleon in oktober 1813 in de Volkerenslag bij Leipzig was verslagen, marcheerden Russische kozakken en Pruisische troepen richting Nederland. De hier aanwezige Fransen vertrokken vervolgens in zuidelijke richting, waardoor het bekende driemanschap (Van Hogendorp, Van Limburg Stirum en Van der Duyn van Maasdam) de ruimte kreeg het bestuur op zich te nemen. Zij nodigden de Prins van Oranje uit, die daarna op 2 december 1813 als soeverein vorst in Amsterdam werd ingehuldigd.

Deze gebeurtenissen kregen in de landelijke media ruim aandacht en blijven hier verder buiten beschouwing.

Het dagelijks leven in die tijd in een dorp als Waddinxveen haalt doorgaans echter niet de landelijke pers. Hierover te schrijven past dan ook meer bij dit tijdschrift.

Dit jaar was het Historisch Genootschap Waddinxveen twintig jaren jong. Een reden om iets over het wel en wee van de vereniging aan het papier toe te vertrouwen.

Nadat in de vorige uitgave de geschiedenis van de Brugweg tot omstreeks 1970 aan de orde kwam, heeft de lezer nog een vervolg te goed. In dit vervolgartikel blijkt dat gemeente en bewoners sterk van mening verschilden over verbetering van de weg. Het artikel maakt duidelijk dat een burgerinitiatief tot aanvaardbare resultaten kan leiden.

De redactie moet helaas de lezers bekend maken dat haar voorzitter, de heer C.J. van Veen, om gezondheids- en andere

hem moverende redenen heeft bedankt. Dit vertrek is te beschouwen als een geweldige aderlating. Hoewel de redactie er in beginsel niet is om artikelen te schrijven, maar om ontvangen artikelen te redigeren en gereed te maken voor de drukker, is zij door het geringe aanbod gedwongen zelf de pen ter hand te nemen. De heer Van Veen heeft in het schrijven van zeer leesbare artikelen een grote vaardigheid getoond. In de tien jaren dat hij de redactie aanvoerde, zijn van zijn hand niet minder dan circa 100 artikelen in dit blad verschenen. Hiermee was hij verreweg het productiefst van alle schrijvers die ooit in dit tijdschrift publiceerden. Daarnaast heeft hij het echte redactiewerk grotendeels voor zijn rekening genomen. Vele aangeboden bijdragen heeft hij zodanig bewerkt dat ze in leesbare vorm konden worden gepubliceerd. Het Historisch Genootschap Waddinxveen is hem dan ook veel dank verschuldigd.

De beide overgebleven redacteuren hebben inmiddels van het bestuur de mededeling gekregen dat zij per 31 december 2013 ontheven zijn uit deze functie. In hun plaats zal een andere redactie aantreden. Ongetwijfeld zullen de nieuwe redactieleden trachten in dit tijdschrift lezenswaardige artikelen op te nemen. Wij wensen hen daarin veel succes. Of dit lukt, zal voor een deel ook afhangen van de mate waarin u als lezer bereid bent een bijdrage te leveren of anderen weet aan te sporen dit te doen.

De vertrekkende redactie dankt de drukkerij Howa-Print, voor de uitstekende samenwerking. Als dit tijdschrift later verscheen dan gepland, dan lag daar niet de oorzaak. De vertrekkende redactieleden wensen u goede feestdagen en een voo spoedig 2014.

TWINTIG JAAR HISTORISCH GENOOTSCHAP WADDINXVEEN

C.J.Th. de Jong-Steenland

Op 20 april 2013 was het twintig jaar geleden, dat het Historisch Genootschap Waddinxveen werd opgericht. Daaraan vooraf ging een periode van ruim een half jaar, waarin een aantal enthousiaste Waddinxveners de mogelijkheid van een historische vereniging onder de loep nam. Aanleiding was een oproep van schrijver dezes in het Weekblad van Waddinxveen van 16 september 1992 tot behoud van het pand op de hoek van de Oranjelaan en de Kerkweg-Oost, dat misschien geschikt zou zijn om er een Oudheidkamer te maken. Na veel overleg onder andere met de gemeente Waddinxveen, deskundigen op het gebied van historie en enthousiaste geïnteresseerden, werd besloten tot het oprichten van een vereniging. Deze zou zich ten doel stellen *'de geschiedenis van Waddinxveen te bestuderen door middel*

van het opsporen, verzamelen en publiceren van gegevens, stukken, documenten en voorwerpen van historische betekenis betreffende Waddinxveen en omgeving alsmede zo mogelijk het instandhouden en tentoonstellen van dit materiaal in een daartoe geschikte ruimte'. Zo staat het letterlijk in de statuten. Daarbij werd het streven naar behoud van oude panden even op de lange baan geschoven. In de week na de oprichting van het Genootschap werd het bovengenoemde pand, dat al langere tijd leeg stond, helaas afgebroken.

Bestuur

De initiatiefnemers komen overeen dat Jacob in 't Hol de voorzitter zal zijn en Hans Geel zijn plaatsvervanger. Corry de Jong wordt zowel secretaris als notulist en Henk Smid de schatbewaarder. Theus

Het eerste bestuur van het HGW: vlnr. T.W. Verweij, C.J.Th. de Jong-Steenland, J.D. Geel, H. Smid, J.M. Houterman, J. in 't Hol. De foto is op 8 april 1993 genomen op de Jan Dorrekensgade West (foto Sjaak Noteboom)

Verweij en Jan Houterman treden aan als algemeen bestuurslid.

Het bestuur staat op 20 april 1993 op de stoep van het notariskantoor om daar de oprichtingsakte te ondertekenen. Omdat de vereniging nog nauwelijks financiële middelen heeft, wordt dit, naar goed gebruik in het notariaat, om niet gedaan en zo ontstaat officieel het Historisch Genootschap Waddinxveen. De oprichtingsdatum is niet zomaar gekozen, maar is verbonden aan de historie van het dorp, want op 20 april 1233 verkoopt graaf Floris IV een woest veengebied langs de Gouwe aan Nicolaas van Gnephoek en twee andere agrariërs; nu dus 780 jaar geleden.

De vergaderingen vinden gewoonlijk bij de bestuursleden thuis plaats. Als het Historisch Genootschap op 8 oktober 2010 eindelijk een 'eigen' onderkomen in gebruik neemt op de Van Uden-locatie aan de Noordkade, worden vanaf dat moment vrijwel alle bestuursvergaderingen daar gehouden.

Feest

De jonge vereniging laat meteen goed van zich horen. Op de avond van die 20e april vindt er op initiatief van toenmalig wethouder Karel van Soest een grote manifestatie plaats in de Ontmoetingskerk. Gevierd wordt het feit dat Waddinxveen 760 jaar bestaat, met een knipoog naar het 750-jarig bestaan, dat tien jaar daarvoor groots gevierd is. Het is de toenmalige burgemeester van Waddinxveen, Kees van der Linden, die de feestelijke avond opent. Als sprekers zijn uitgenodigd Tom Glasbeek, Kees Neven, en Jan de Bas. De avond wordt muzikaal omlijst door het Streekaccordeonorkest Kreater en door de Muziekvereniging Concordia. Er worden dia's van oud-Waddinxveen vertoond en bovendien een film van Waddinxveen, die in 1964 gemaakt is. De nieuwbakken vereniging krijgt ruimschoots de gelegenheid zich op deze avond te presenteren, wat resulteert in de aanmelding van 64 leden. Zij krijgen allemaal een eerste-dagenvelop en worden in de gelegenheid

gesteld een oprichtingsmunt te kopen. Lies van Straalen ontwerpt het logo van de vereniging, dat wordt gebruikt op het briefpapier en op de kaft van het kwartaalblad. De drie punten staan symbool voor de drie dorpen waaruit Waddinxveen oorspronkelijk bestond.

Kwartaalblad en exposities

Begin september 1993 wordt het kwartaalblad 'Het Dorp Waddinxveen' gepresenteerd. De redactie bestaat uit Jan Versluis, Cees Verlooi, Joke Radstaat en Corry de Jong. De drukker is Howaprint. Een ploegje enthousiaste leden draagt daarna zorg voor de verspreiding. Het eerste nummer is een themanummer en gaat over de geschiedenis van de industrie in Waddinxveen. In de raadzaal van het gemeentehuis wordt met groot succes in diezelfde maand een expositie met hetzelfde thema gehouden.

In mei 1995 volgt op dezelfde locatie weer een expositie, 'Waddinxveen in roerige tijden', waarin diverse oorlogsperiodes worden belicht. Daarna volgt, ditmaal in de bibliotheek aan de Van Mecklenburg Schwerinlaan, in september 1997 de tentoonstelling 'De Kerkweg door de eeuwen heen'. Deze expositie gaat ook gepaard met een themanummer van het kwartaalblad en met foto's in diverse winkels op de Kerkweg. In mei 1998 wordt het vijfjarig bestaan van de vereniging gevierd met een ééndaagse foto-expositie in de aula van de voormalige Kohnstamm-mavo aan de Mauritslaan.

Het Millenniumvijfje dat de vereniging in het jaar 2000 uitgeeft, is in verscheidene winkels in Waddinxveen een geaccepteerd betaalmiddel. Op de Millennium-expositie 'Waddinxveen rond 1900', in oktober 2000, die weer plaatsvindt in de aula van de voormalige Kohnstamm-mavo, kan men genieten van mooie oude voorwerpen en prachtige oude foto's van Waddinxveen. Bovendien is in januari 2000 al de 'Kadastrale Atlas 1832 Waddinxveen', waarvoor Jos Jeukens veel werk heeft verricht, ten doop gehouden.

Opening van de expositie 'De geschiedenis van de industrie in Waddinxveen' op 3 september 1993; vlnr. J. in 't Hol, E.J. van Straalen, C.M. van der Linden (foto Sjaak Noteboom)

De belangrijkste schakel tussen vereniging en leden is echter het kwartaalblad. Een groot deel van de contributie wordt besteed aan de uitgifte hiervan. Te denken valt aan de kosten voor de opmaak, het speciale papier en de drukkosten. De artikelen in het blad zijn van hoge kwaliteit en het blad kan zich meten met de Goudse Tidinge, mede dankzij de voortreffelijke redactie. De samenstelling van de redactie en de schrijvers wisselt uiteraard door de jaren heen. Een aantal van hen behoort echter tot de min of meer vaste kern. Hun namen vindt u telkens op de eerste pagina van het blad. Gedurende de afgelopen tien jaar was Kees van Veen hoofdredacteur. Hard komt de slag aan bij de redactie en het verenigingsbestuur als zij horen dat op 15 juni 2009 plaatselijk historicus en redactielid Kees Neven is overleden. Hij laat niet alleen in zijn gezin en familieleden een grote leegte achter, maar ook bij de redactie en het bestuur. Dat blijkt uit de volgende reactie van de redactie: "Wat wij niet kunnen weergeven zijn de talrijke - soms corrigerende - opmerkingen die hij tijdens de redactiebijeenkomsten maakte waarmee hij mede borg stond voor een

tijdschrift met historisch verantwoorde artikelen". Kees Neven wordt tijdens de eerst daarop volgende Algemene Ledenvergadering postuum benoemd tot lid van verdienste van het Genootschap. Daarbij zijn zijn echtgenote en kinderen aanwezig.

Lezingen en excursies

In 1994 wordt begonnen met het organiseren van lezingen, uiteraard over een historisch onderwerp. Dit valt in goede aarde, want er blijkt veel belangstelling voor te zijn. De lezingen vinden jarenlang plaats in De Unie, daarna in het Anne Frankcentrum en al een aantal jaren weer in De Unie.

De vereniging begint ook met kleine excursies. Onder andere krijgen diverse kerken bezoek, als eerste de Victorkerk. Ook legt men contact met verwante verenigingen in de omgeving en met instellingen die zich professioneel bezig houden met geschiedenis. Hiertoe behoort het Streekarchief Midden-Holland in Gouda, waar veel Waddinxveense archieven zijn opgeslagen. Het regelmatig geven van interviews voor de RTW biedt de mogelijkheid de activiteiten van de vereniging bekend

Excursie naar oudheidkamer Boskoop, met rondvaart langs de boomkwekerijen op 12 mei 2010 (foto archief HGW)

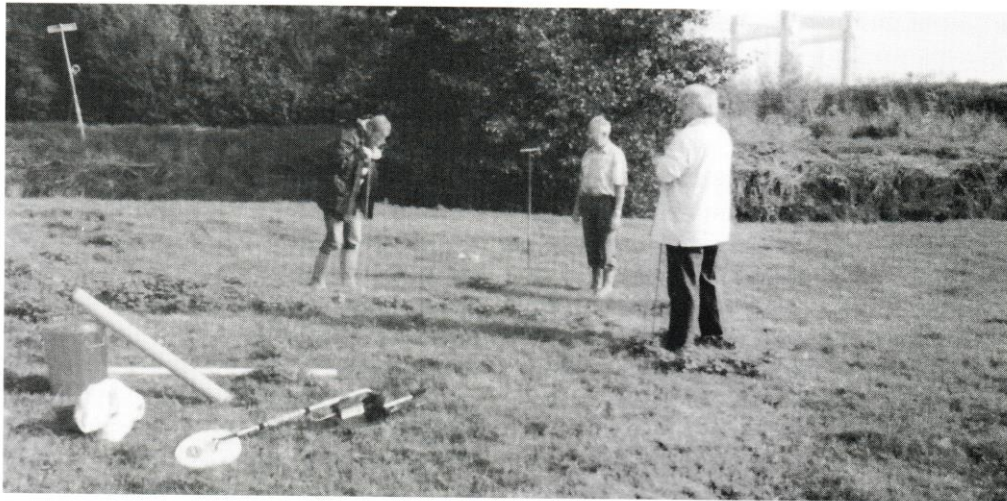
te maken.

Op diverse Gemeentedagen, braderieën en Open Monumentendagen wordt steeds acte de présence gegeven. In 2001 ziet de Stichting Huisvesting het licht. Op 20 april 2003 bij het 10-jarig bestaan heeft de vereniging ruim 500 leden. Plannen voor de toekomst zijn er genoeg, met een Oudheidkamer op nummer één!

Werkgroep Bodemonderzoek

Vanwege de verregaande bouwplannen in de Zuidplaspolder, Coenecoop en de Dorpsstraat ontstaat het idee bij Paul Roos,

Marco Hilgers, Leo de Vries en Bert Brinks om, voorafgaand aan de nieuwbouw, bodemonderzoek te plegen. Met prikstokken, spades en ander graafmateriaal wordt niet alleen in de bovenlaag van dit gebied, maar ook in sloten gezocht naar historische voorwerpen. De leden van de werkgroep zorgen in het depot voor het schoonmaken van het gevonden materiaal, de conservering en de beschrijvingen. Niet alleen worden glaswerk, scherven van aardewerkpotten en pijpenkoppen gevonden, maar ook diverse munten. Na schifting of het hier Waddinxveense vondsten

Werkgroep Bodemonderzoek: veldwerk in de buurt van de spoorbrug over de Gouwe: vlnr.: L.A.A. Brinks, H. Monnée en P. Roos

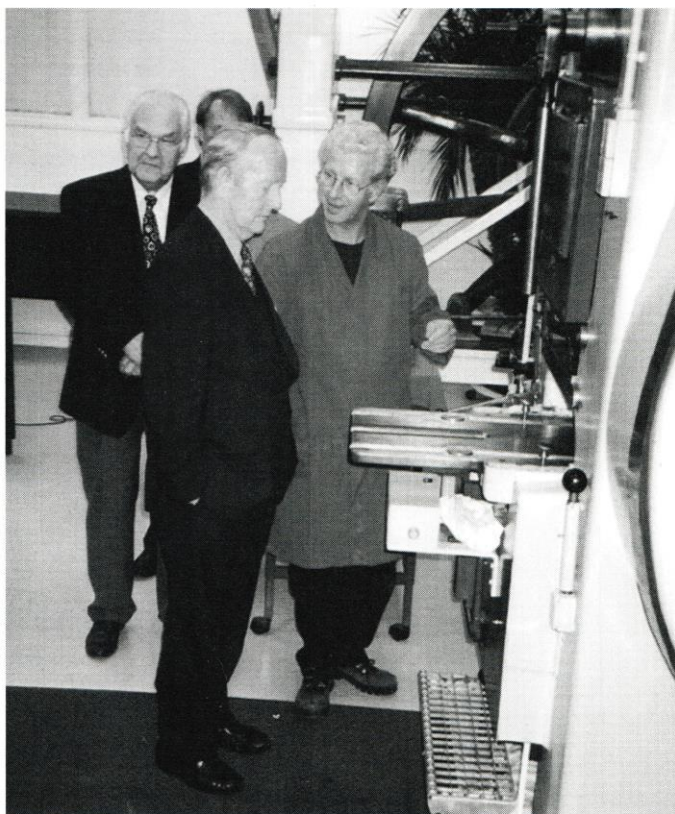
betreft of gestort afval vanuit Gouda, is een deel hiervan in het depot opgeslagen voor het nageslacht. Na het overlijden van Paul Roos in juni 2000 komen de activiteiten op een lager pitje te staan. Nadat binnen Europa afspraken zijn gemaakt hoe om te gaan met bodemvondsten (Verdrag van Malta), verandert de rol van de Werkgroep Bodemonderzoek. Sinds september 2007 wordt op verzoek medewerking verleend aan op dit gebied gecertificeerde bedrijven.

Archief

Vanuit de voorbereiding van de viering 'Waddinxveen 750 jaar' in 1983 is al een collectie opgebouwd van oude plaatselijke voorwerpen, documenten en foto's. Deze komen deels in het bezit van het Historisch Genootschap. Regelmatig krijgt het Genootschap schenkingen aangeboden, bij elkaar een aardige collectie. Na enig speurwerk wordt in de voormalige

Kohnstamm-mavo aan de Mauritslaan door het bestuur een onderkomen gevonden, dat door de gemeente gratis ter beschikking wordt gesteld. Sinds vijftien jaar zijn alle goederen van de vereniging nu onder één dak in gebouw Wereld Wijd Waddinxveen, zoals de voormalige school nu heet. Hier staan stellages waarop alle eigendommen en geleende goederen overzichtelijk zijn opgesteld. De ruimte is afgesloten met een unieke sleutel, zodat anderen geen toegang hiertoe hebben. Zeer waardevolle zaken zijn ondergebracht in een brandvrije kluis.

Het beheren van de in bruikleen of voor goed afgestane middelen is geen sinecure. Vastgelegd moet worden wat van wie wanneer afkomstig is. Sinds jaar en dag brengen Gonnie Bostelaar, Jet Brinks en Joke Radstaat hier heel wat uurtjes door met het uitzoeken en registreren. De gegevens worden digitaal opgeslagen.

Op 12 oktober 1999 wordt in de Rijksmunt in Utrecht het Millenniumvijfje geslagen: vlnr. T.W. Verweij, C.M. van der Linden, de muntmeester

Millenniumvijfje

Op 12 oktober 1999 wordt, op initiatief van bestuurslid Theus Verweij, een Millenniumvijfje geslagen bij de Rijksmunt in Utrecht. Na ontvangst met koffie gaat het gezelschap door streng beveiligde poorten naar de plaats van handeling. De voorzitter van het HGW, Kees van der Linden, valt de eer te beurt het eerste exemplaar te mogen slaan. Vanaf 2 november 1999 was de munt te koop bij de Rabobank voor vijf gulden en een geaccepteerd betaalmiddel bij diverse winkels in Waddinxveen tot 1 mei 2000.

Public Relations

De laatste millenniumwisseling in de geschiedenis is nog maar enkele dagen oud, als directeur Aad Kooremans van de Stichting Kreater (nu Vonk) contact zoekt met het Historisch Genootschap en de openbare bibliotheek. Na een aantal gesprekken wordt duidelijk wat hem voor ogen staat. Een bredere plaatselijke samenwerking met verenigingen en instellingen om zo te komen tot een win-win situatie voor alle betrokken partijen.

Door Kreater worden basisscholen en

middelbare scholen aangeschreven om gebruik te maken van de door Bert Witte bedachte dorpswandelingen. Het betreft de groepen 7 en 8 van het basisonderwijs en de brugklassen van het voortgezet onderwijs. Beurtelings worden de rondwandelingen gemaakt bij het oude dorp en bij de brug; regelmatig wordt gevraagd om op een school een presentatie over Waddinxveen te houden. Daarnaast blijkt na verloop van tijd een groeiende belangstelling voor de wandelingen. Vrouwenverenigingen, bewonersverenigingen, ouderen, gemeenteambtenaren, ondernemers, bedrijven en instellingen melden zich aan voor een presentatie of een wandeling. Ook binnen integratiecursussen voor allochtonen is hiervoor belangstelling.

Historisch Ontmoetings Punt (HOP)

Vanuit de eerder genoemde samenwerking tussen de bibliotheek De Groene Venen aan de Van Mecklenburg Schwerinlaan en het Historisch Genootschap, later aangevuld met het Streekarchief Midden-Holland, ontstaat het plan om in de ruimte van de bibliotheek een historisch ontmoetingspunt te vestigen in na-

Een redactievergadering: vlnr. T. de Kruijf, C.J. van Veen, H.C. Bostelaar-Geluk, C. Neven en C.J.Th. de Jong-Steenland

volging van de realisatie van een HOP in Schoonhoven. Op 25 november 2009 wordt het HOP officieel geopend door wethouder Dorenda Gerts. In het HOP bevindt zich een computer met beeldmateriaal, een vitrinekast voor exposities, een open kast met naslagwerk, een leestafel en een ruimte om sprekers uit te nodigen. Jet Brinks en Bert Witte zorgen vanuit het Historisch Genootschap voor de inbreng en medewerking, Joke Radstaat vanuit het Streekarchief en de vestigingsmanager van de bibliotheek, Ria Kroondijk, bewaakt de voortgang. Verder maken Jan Versluis en Cees Verlooi deel uit van de werkgroep. De lezingen die er worden gehouden zijn zeer succesvol.

Voorzitters en ereleden

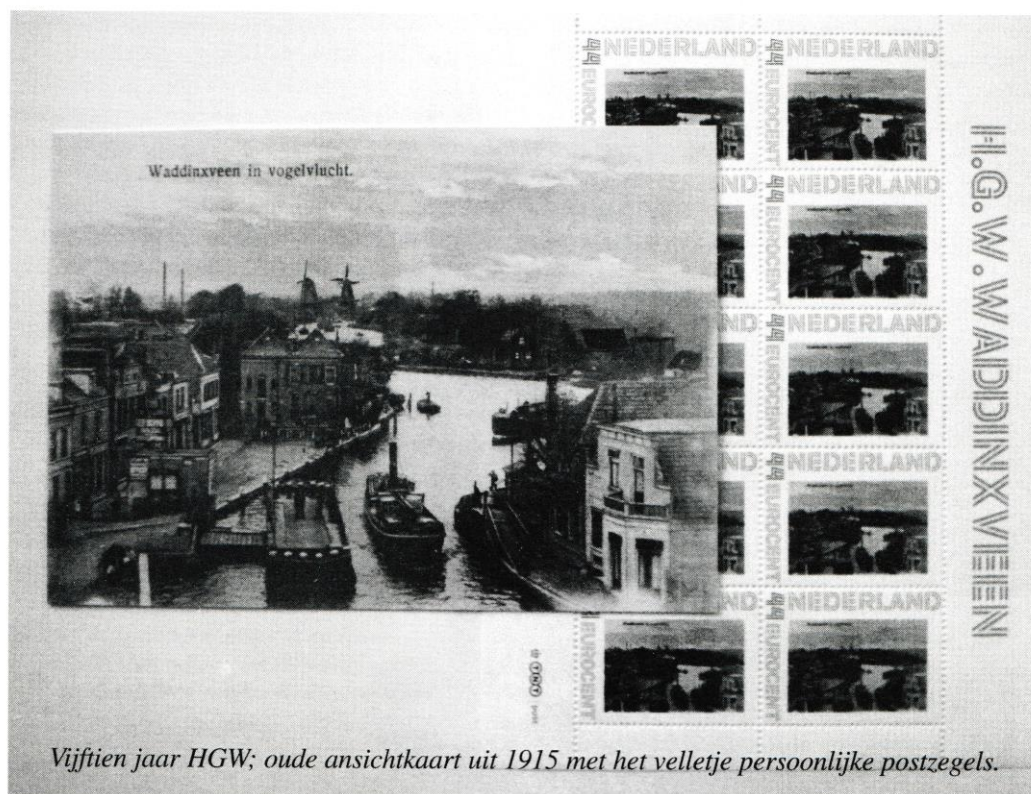
Als in 1994 voorzitter In 't Hol aangeeft zijn functie vacant te stellen, neemt vicevoorzitter Hans Geel deze functie een jaar waar. Oud-wethouder Martin Kraaijestein volgt hem in 1995 op. De vereniging

benoemt Jacob in 't Hol tot erelid. In april 2000 volgt Hans Geel en bij hun afscheid van het bestuur in 2001 valt deze eer ook te beurt aan Corry de Jong en Henk Smid. Later krijgt ook Theus Verweij deze bijzondere positie.

In 1997 wordt oud-burgemeester Kees van der Linden benoemd tot voorzitter. Vervolgens neemt in 2007 Jochem de Rooij het stokje over. Sinds april 2013 ligt de voorzittershamer bij Ton Broer.

12,5 jaar HGW

Kees van der Linden merkt tijdens een voorjaarsvergadering van het bestuur in 2005 op dat de vereniging op 20 oktober 12,5 jaar bestaat. Reden genoeg om bij stil te staan vindt hij en met hem de overige bestuursleden. Afsproken wordt dat dit gevierd zal worden met een etentje van bestuur en redactieleden van het kwartaalblad bij restaurant 'De Gouwe Dis', recht tegenover de beoogde locatie van het HGW aan de Jan Dorrekensgade. Een

Vijftien jaar HGW; oude ansichtkaart uit 1915 met het velletje persoonlijke postzegels.

mooie mijlpaal voor de vereniging en een prima 'dank je wel' voor de redactie en het bestuur.

15 Jaar HGW

Bij het 15-jarig bestaan is de vereniging te gast bij het kantoor van het Waterschap Wilck en Wiericke aan de Staringlaan. In de zaal van de Verenigde Vergadering wordt een expositie verzorgd over, hoe kan het anders in dat themajaar, 'Het water en de boerderijen'. Ter gelegenheid van dit jubileum geeft de vereniging een persoonlijke postzegel uit.

Eigen ruimte

Een drietal bestuursleden gaat naarstig op zoek naar een geschikt pand. Hun oog valt op een huis op de hoek Jan Dorrenskade/Zuidkade. Het is in bezit gekomen van de gemeente. Ogenschijnlijk voldoet de oude boerderij aan de wensen van dit trio, al moet er veel werk verzet worden om het gebouw bruikbaar te maken voor het beoogde doel. Helaas lukt het niet om deze locatie te verwerven.

Dan komt een ruimte in beeld van opslagen transportbedrijf Van Uden aan de Noordkade. Directeur Henk Bakker stelt deze om niet beschikbaar, slechts de schoonmaak- en energiekosten worden de vereniging in rekening gebracht. De gebruiksovereenkomst wordt vervolgens

snel getekend. Als na enige maanden de plannen zijn gerealiseerd en het interieur geheel compleet is, volgt op 8 oktober 2010 de feestelijke oplevering van het geheel.

20 jaar HGW

Het ledental blijft schommelen rond de 450. De vereniging heeft intussen een eigen website www.hgwaddinxveen.nl.

Het bestuur verheugt zich over de bijdragen van een groot aantal sponsors. Hun namen vindt u op de binnenzijde van het kwartaalblad. De dank aan hen is groot, want zonder hun steun zou de vereniging minder bestaansmogelijkheden hebben.

Het bestuur gaat na twintig jaar zeker niet op haar lauweren rusten. Samen met de inzet van haar leden en begunstigers zal de reeds ingeslagen weg verder worden bewandeld en het pad verder geëffend om het Historisch Genootschap Waddinxveen nog steviger op de kaart te zetten.

En vraagt u zich af waarom er geen expositie is bij het 20-jarig bestaan van de vereniging? Het antwoord luidt: op hartje zomer na is de expositieruimte aan de Noordkade 64d iedere eerste woensdagmiddag van de maand vanaf 14.00 uur open. U bent daar van harte welkom!

Met dank aan Bert Witte

De voormalige directeur van Boonstoppel Verf, E.W. Berger, bezoekt de expositie over dit bedrijf in de Oudheidkamer van het HGW: vlnr. voorzitter H.J. de Rooij, M.W. de Jong, E.W. Berger

DE BRUGWEG

Plannen en de reactie van de bewoners 1970 tot 2000

E.J. van Beek en P. van Pruissen

Dit artikel is gebaseerd op de verslagen die door de schrijvers in de vermelde periode zijn gemaakt, alsmede van enkele artikelen uit het Weekblad voor Waddinxveen.

De Brugweg als in- en uitvalsweg

Zoals in het eerder verschenen artikel is aangegeven, komt het College van B&W in 1973 met het voorstel de Brugweg geschikt te maken voor de toename van het verkeer, dat wordt verwacht als de Rijksweg 3 en de secundaire (provinciale) weg 25 (SW 25) zijn gerealiseerd.¹⁾ Het geschikt maken van de Brugweg houdt onder meer in dat de weg zal worden verbreed en daartoe demping van de zuidelijke bermsloot noodzakelijk is.

Dit voornemen doet de nodige commotie ontstaan onder de bewoners van de Brugweg. Vooral de bijbehorende demping van de zuidelijke bermsloot stuit op hevige weerstand. Er ontstaat dan spontaan een groep verontruste bewoners die zich laat horen met als resultaat een groot aantal bezwaarschriften. Hierin maken zij hun afkeer kenbaar aan de gemeente. Als het college hiermee wordt geconfronteerd en ook de gemeenteraad nog niet bereid blijkt het voorstel goed te keuren, krijgt in juli 1973 het in Rotterdam gevestigde stedenbouwkundig bureau Stad en Landschap opdracht het plan nog eens door te lichten. Uit het in september verschijnende rapport blijkt duidelijk dat bij de aansluiting van de Brugweg op de SW 25 (de omgelegde Henegouwerweg) de verkeersdrukte aanzienlijk zal toenemen. Werden er in 1970 nog 1750 voertuigen per dag

op de Brugweg geteld, bij realisatie van de plannen zijn in 1980 8600 voertuigen te verwachten. In dat geval zal er met de Brugweg iets moeten gebeuren of naar een alternatief worden gezocht.

Intussen heeft de gemeente een discussienota opgesteld over de toekomst van het dorp en de samenvatting ervan met de titel *Waddinxveen waarheen* bij alle Waddinxveners in de brievenbus doen deponeren. In dit 40 pagina's tellende boekwerkje is weliswaar vermeld dat de aanleg van de SW 25 (Henegouwerweg) door de polder Bloemendaal is opgeschort, maar dat een vervanging van de huidige weg nodig blijft. Als de SW 25 toch wordt gerealiseerd, zal de Brugweg invalsweg worden.

*De titel van de gemeentelijke
brochure uit 1993*

¹⁾ Zie: Het dorp Waddinxveen XXI
(2013) nummer 3, 51-60.

In november 1973 komt het bestemmingsplan voor de Brugweg in de gemeenteraad. Het plan krijgt dan wel goedkeuring, maar de raad bepaalt dat de zuidelijke bermsloot niet zal worden gedempt. Vervolgens keuren Gedeputeerde Staten het plan in 1975 gedeeltelijk goed, maar in 1978 wijst de Kroon het plan op formele gronden af.

Door deze formele afwijzing moest de gemeente dus helemaal opnieuw beginnen.

Het plan voor een omleidingsweg

In de tweede helft van de jaren zeventig wordt meer en meer duidelijk dat niet alleen de Rijksweg 3 niet zal worden gerealiseerd, maar ook de wijziging van het tracé van de Henegouwerweg (SW 25) zal vervallen. Toch maakt het gemeentebestuur zich zorgen over de veiligheid op de Brugweg. Het autoverkeer op deze weg neemt toe, terwijl ook voetgangers en fietsers, waaronder veel schooljeugd, gebruik maken van de weg. De gemeente richt daarom in 1978 een ambtelijke werkgroep op, die een oplossing moet zien te vinden. Daarbij wordt onder meer gedacht aan een nieuwe weg ten noorden van de huidige Brugweg.

Bij de aanbidding van de gemeentebegroting voor 1979 wordt meegedeeld dat de Grontmij B.V. een onderzoek zal doen naar de mogelijkheden van een dergelijke omleidingsweg. Al is de kans dat de Brugweg een in- en uitvalsweg zal worden naar de Rijksweg 3 vrijwel verdwenen, het toegenomen vrachtverkeer naar en van Reeuwijk-Dorp geeft nu grote zorgen. De commentator van het plaatselijk weekblad merkt daarbij wel op dat het dempen van bermsloten en de aanleg van riolering goedkoper zal zijn dan de aanleg van een geheel nieuwe weg. In november 1979 ontvangen de bewoners van de Brugweg van de gemeente een brochure, waarin een drietal alternatieven is vermeld en toegelicht om de situatie op de Brugweg te verbeteren.

De door de gemeente onderkende mogelijkheden zijn:

- Een aparte voorziening voor (brom)fietsers langs de Brugweg en de Zwarteweg. In dat geval zal de zuidelijke bermsloot moeten worden gedempt.

- Afsluiting van de Brugweg voor autoverkeer en de aanleg van een vervangende weg. Deze mogelijkheid wordt al direct terzijde geschoven als niet realiseerbaar.

- De aanleg van een gedeeltelijke omleidingsweg en gedeeltelijke demping van de bermsloot.

In december vindt een informatie- en discussieavond plaats, waaraan 125 personen deelnemen. Deze avond wordt geleid door de Commissie Ruimtelijke Ordening van de Raad, waarbij het College van B&W de uitwisseling van gezichtspunten met belangstelling volgt, maar zelf nog geen standpunt heeft ingenomen.

In april 1980 legt de gemeente het plan 'Brugweg '80' ter inzage. In dit plan wordt voorgesteld een gedeeltelijke omleidingsweg aan te leggen, die ten noorden van de dan bestaande lintbebouwing zal komen te liggen. Het oostelijke deel van de Brugweg, alsook de Zwarteweg, zal worden verbreed, waarbij over dat gedeelte van de weg de zuidelijke bermsloot moet worden gedempt. Naar aanleiding van dit plan wordt na overleg met de bewoners een comité gevormd, dat daarna een permanent karakter krijgt en zich manifesteert onder de naam 'Comité Brugweg-bewoners'. Onder anderen worden de beide schrijvers dan lid van het comité.

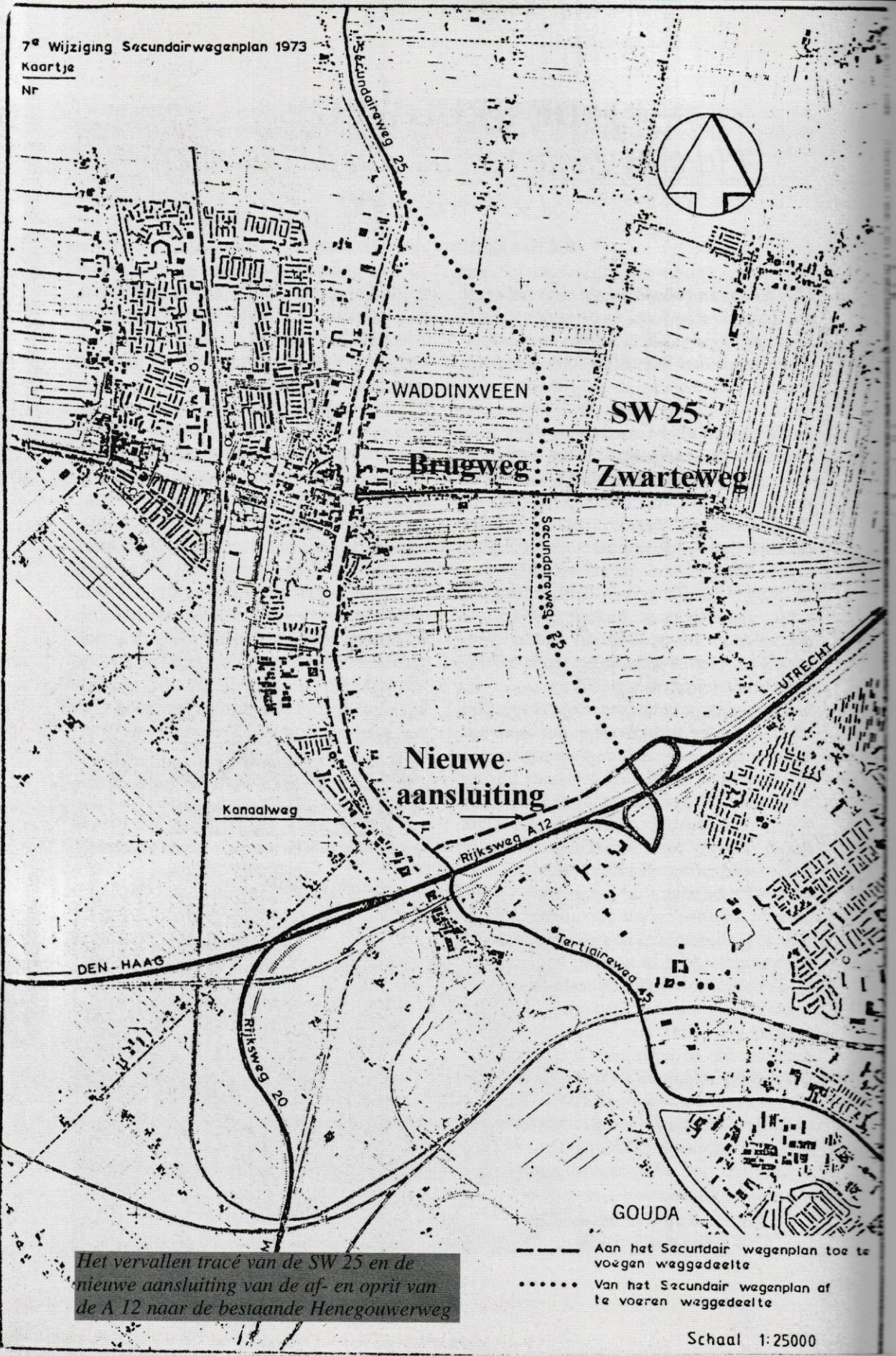
Het comité belegt bijeenkomsten met de bewoners en verleent steun bij de formulering van de bezwaarschriften. Niet minder dan 80 personen blijken bezwaren te maken.

De grote weerstand tegen dit plan is voor het College van B&W reden het voorstel terug te nemen en terug te grijpen op een eerder voorstel, dat inhoudt dat de gehele Brugweg zal worden verbreed en de zuidelijke bermsloot gedempt. Ook nu wordt er weer een hoorzitting gehouden waar bewoners hun bezwaren kenbaar kunnen maken. Voorafgaande aan de raadsverga-

7e Wijziging Secundairwegenplan 1973

Kaartje

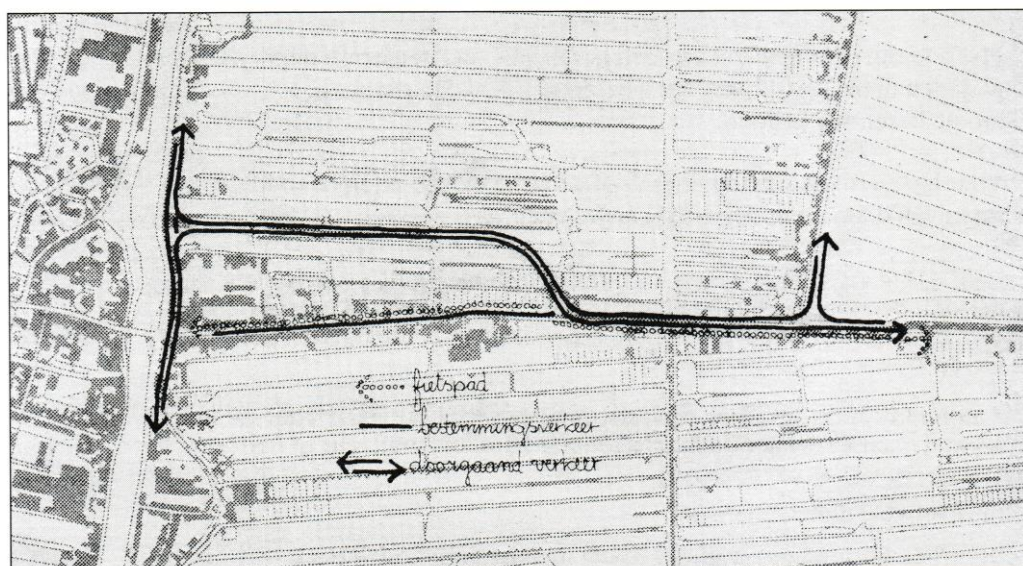
Nr

Het vervallen tracé van de SW 25 en de nieuwe aansluiting van de af- en oprit van de A 12 naar de bestaande Henegouwerweg

- Aan het Secundair wegenplan toe te voegen weggedeelte
- ..... Van het Secundair wegenplan af te voeren weggedeelte

Schaal 1:25000

Het plan voor de gedeeltelijke rondweg, zoals afgedrukt in het Weekblad voor Waddinxveen van 19 december 1979

dering op 15 oktober 1980 stuurt het comité een brief aan alle raadsleden, waarin zij vraagt al het mogelijke te doen om aan de wensen van de bewoners tegemoet te komen. Tevens heeft het comité enkele dagen daarvoor ook nog een persconferentie gehouden voor de plaatselijke en regionale pers.

Tijdens de raadsvergadering wordt vier uur lang over het onderwerp gesproken en enkele keren geschorst, maar uiteindelijk wordt het voorstel van B&W aanvaard. Dit houdt onder meer in dat de zuidelijke bermsloot toch zal worden gedempt.

De bewoners van de Brugweg onder aanvoering van het comité zoeken het echter hogerop. Op 18 december overhandigt het comité negentig bezwaarschriften aan een gedeputeerde van de Provinciale Staten. Daarnaast dienen ook nog eens veertig andere personen en organisaties een bezwaarschrift in.

Bijna een jaar lang vernemen de bezwaarders niets van de provincie, maar uiteindelijk komt het bericht dat het College van Gedeputeerde Staten op 27 november 1981 een hoorzitting zal houden. Zowel de portefeuille houdende wethouder als de voorzitter van het Comité Brugweg-bewoners,

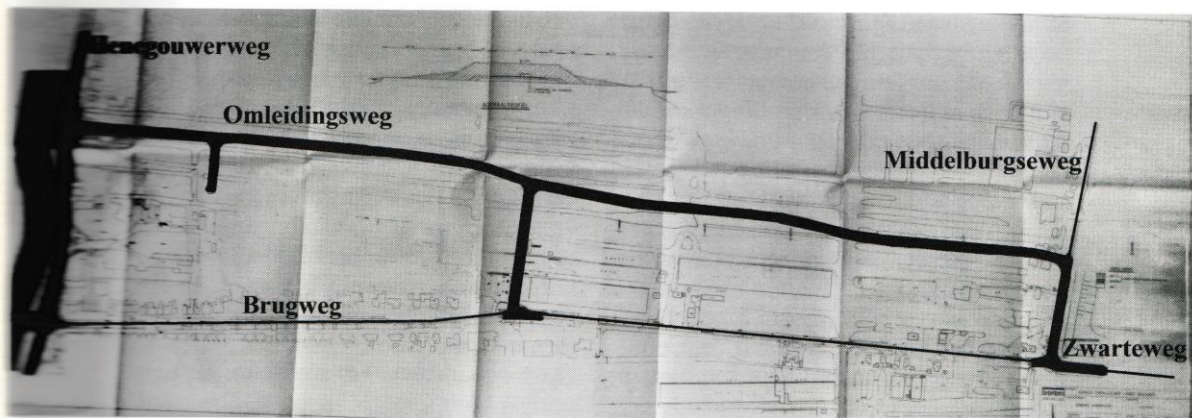
die vergezeld is van twintig medestanders, lichten daar hun standpunten toe.

In januari 1982 verklaren Gedeputeerde Staten de bezwaren tegen het dempen van de bermsloot gedeeltelijk gegrond. De gemeente Waddinxveen accepteert de beslissing en gaat hiertegen niet in beroep.

Opnieuw de omleidingsweg

Dan volgen enkele stille jaren, totdat in augustus 1986 in de vergadering van een raadscommissie de mededeling wordt gedaan dat aan de Grontmij B.V. opdracht is verstrekt de mogelijkheden tot reconstructie van de Brugweg te onderzoeken.

In maart daaraanvolgend informeert de gemeente de bewoners van de Brugweg over een nieuw plan dat beoogt de veiligheid op deze weg en de Zwartweg te vergroten. Onder meer houdt dit in dat langs de Zwartweg aan de zuidzijde een vrij liggend en in twee richtingen te berijden fietspad zal worden aangelegd. Tevens deelt de gemeente mee aan de Grontmij B.V. opdracht te hebben verstrekt na te gaan op welke wijze ook een fietspad kan worden gemaakt voor het gedeelte Brugweg buiten de toenmalige bebouwde kom. De grens van de bebouwde kom lag toen

Tekening van het plan uit 1990 voor een omleidingsweg tussen de Henegouwerweg en de Middelburgseweg. De tekening voor deze weg werd gemaakt door de Grontmij

bij Brugweg 90 (huize 'De Fiep').

Het meergenoemde comité houdt dan een enquête en daaruit blijkt dat de meerderheid van de bewoners tegen een fietspad langs het gedeelte Brugweg is, maar een fietspad langs de Zwarteweg op minder weerstand stuit. Dit laatste wordt dan ook in 1987 aangelegd.

In september 1987 stelt het comité in een brief nadere vragen aan het College van B&W en naar aanleiding daarvan vindt (pas) in april 1988 een gesprek plaats met de betreffende wethouder. Hierbij blijkt dat de gemeente de Brugweg buiten de bebouwde kom wil verbeteren door de weg breder te maken en een fietspad aan te leggen. Daartoe zal de noordelijke berm-sloot worden gedempt, maar dit zal op enkele punten ook met de zuidelijke sloot het geval zijn. Vanwege de negatieve reacties trekt het College het plan maar weer in. Intussen wordt een alternatief ontwikkeld.

Begin 1989 blijkt de gemeente het oude plan tot de aanleg van een omleidingsweg aan de noordzijde van de Brugweg weer uit de la te hebben gehaald. Deze weg zal nu worden doorgetrokken naar de Middelburgseweg.

Voor de uitvoering ervan kan subsidie van de provincie worden verkregen. Het comité polst de mening van de bewoners en

brengt de bevindingen ter kennis van de gemeente. Een meerderheid is voor de aanleg van een omleidingsweg, maar geeft de voorkeur aan een noordelijker ligging. Een deel van de bewoners wenst halverwege een dwarsverbinding met de Brugweg. Ook geven de bewoners aan de Brugweg te willen afsluiten voor doorgaand verkeer en op deze weg alleen bestemmingsverkeer toe te laten. Bovendien acht men een trottoir gewenst.

Het vervelende is echter dat de kosten voor de aanleg, die aanvankelijk waren geschat op f 3,5 miljoen, al snel fors blijken te stijgen. Inmiddels is het dan 1990. Het College van B&W is blijkbaar tot de conclusie gekomen dat de weg in twee delen zal moeten worden aangelegd en dat voorlopig volstaan moet worden met de aanleg van het eerste gedeelte. De kosten ervan bedragen ongeveer f 3 miljoen, waaraan de provincie voor 75% wil bijdragen. Dit bedrag dient dan wel vóór 1 januari 1992 te worden besteed. Na een drukbezochte inspraakavond, gehouden op 24 april 1990, besluit de gemeenteraad al de dag daarna tot de aanleg van dit weggedeelte met een aansluiting op de Brugweg buiten de bebouwde kom en tot de aankoop van de benodigde grond.

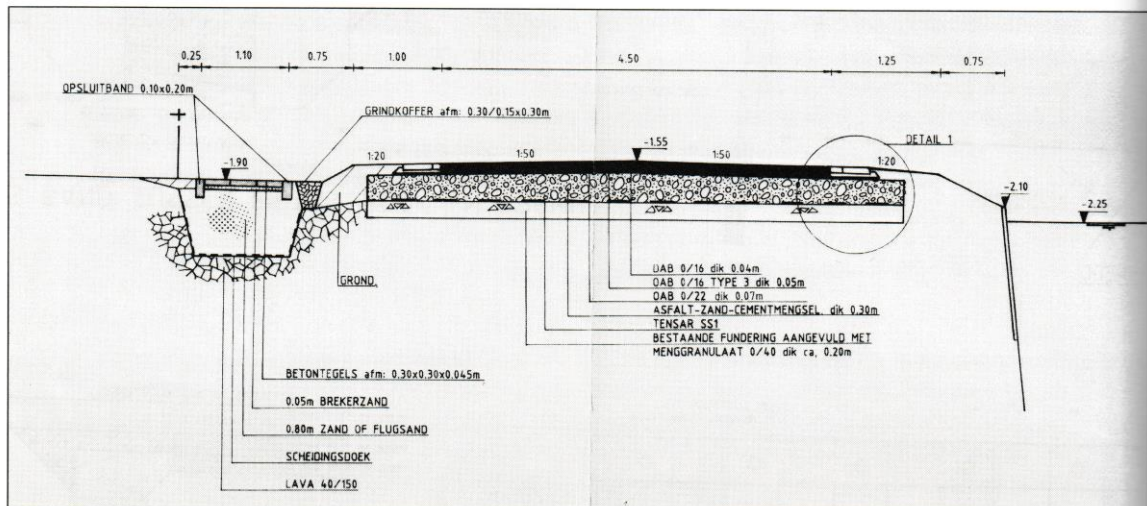
Gelet op de nog beschikbare tijd voor de

besteding van de subsidiegelden, de te volgen aannemingsprocedure en de tijd benodigd voor het zetten van het zandlichaam in het veengebied, kan niet aan de indruk worden ontkomen dat de gemeenteraad in haar besluitvorming behoorlijk onder druk is gezet.

Met het besluit van de gemeenteraad is de kous nog niet af. Er blijken meer weerstanden te zijn dan mogelijk door het College van B&W is vermoed. Het Comité Brugweg-bewoners is onder andere niet gelukkig met de onvoldoende duidelijkheid over de aanleg van het tweede deel van de omleidingsweg en over de aanpassingen van het deel Brugweg buiten de bebouwde kom. Ook is er nog geen oplossing gevonden voor 'de zwakste verkeersdeelnemer: de voetganger'. Niet alleen het comité reageert, ook enkele bedrijven langs de Brugweg en bewoners aan de Henegouwerweg, die in hun belangen zullen worden getroffen bij de uitvoering van het plan, beginnen zich te roeren en sommigen nemen een advocaat in de arm. Deze krijgt gelegenheid in de vergadering van de raadscommissie voor Ruimtelijke Ordening een pleidooi te houden voor de benadeelden en doet daarvan

verslag in het bekende weekblad. Ondanks verder overleg blijken de bezwaren niet uit de weg te worden geruimd, want er worden niet minder dan 12 bezwaarschriften ingediend, afkomstig van bedrijven en personen. Het college van B&W blijft vooralsnog vasthouden aan het plan voor de omleidingsweg, waar voor het tweede deel een bedrag van f 3,4 miljoen wordt gevraagd. Voor de aanleg van de gehele weg is dan circa f 6,5 miljoen nodig.

Op 1 november 1990 wordt het bestemmingsplan 'Omleidingsweg Brugweg' nog ter inzage gelegd, maar na enige maanden stilte deelt de wethouder op 28 februari 1991 in de Commissie Openbare Werken en Verkeer mee dat de omleidingsweg Brugweg niet in uitvoering zal worden genomen, vanwege de grote financiële risico's. Eind maart wordt ook het Comité Brugweg-bewoners per brief op de hoogte gesteld van dit besluit. Het comité geeft in een schriftelijke reactie toch nog maar eens de belangrijkste wensen weer, waaraan bij een mogelijke renovatie van de Brugweg rekening zou moeten worden gehouden. Uiteraard hoort daarbij het niet dempen van de zuidelijke bermsloot.

Dwarsprofiel van de 'Brugweg buiten de bebouwde kom' met links de te dempen noordelijke bermsloot

Kleinschalige oplossingen

De reconstructie van de weg buiten (de oude grens van) de bebouwde kom

Het College van B&W wil blijkbaar toch iets doen aan de verbetering van de Brugweg. Na het nodige geharrewar, waarbij de gemeente ondanks toezeggingen het comité weleens voorbij loopt, vindt toch overleg plaats over de verbetering van de Brugweg buiten de bebouwde kom. In juli 1991 concludeert het college dat de bewoners in meerderheid zich kunnen vinden in enkele maatregelen ter verbetering van de veiligheid. De uitvoering van de werkzaamheden vindt plaats in het najaar van 1991 en daarna in de zomer en herfst van 1992. Voor de bredere weg met voetpad worden de berm en versterkt, waarbij de noordelijke bermsloot verdwijnt. Ter verbetering van de verkeersveiligheid komen er wegversmallingen met drempels.

Verbetering van de weg binnen de (oude) bebouwde kom

In de tussentijd is ook de verbetering van de Brugweg binnen de bebouwde kom ter sprake gekomen. Ook nu zijn er weer communicatiestoringen, die mogelijk worden veroorzaakt door de wisseling van wethouders. Medio 1993 komt het overleg tussen het comité, de betrokken wet-

houder en de ambtelijke staf toch op gang. In het voorlopige plan dat eind december ter kennis wordt gebracht van het comité is onder andere een doorlopend voetpad aan de noordzijde van de Brugweg opgenomen. Het comité onderzoekt de bereidheid van de bewoners aan die kant van de weg daartoe een strookje grond te verkopen, maar in meerderheid blijkt men daartoe niet genegen. Het is dan maart 1994.

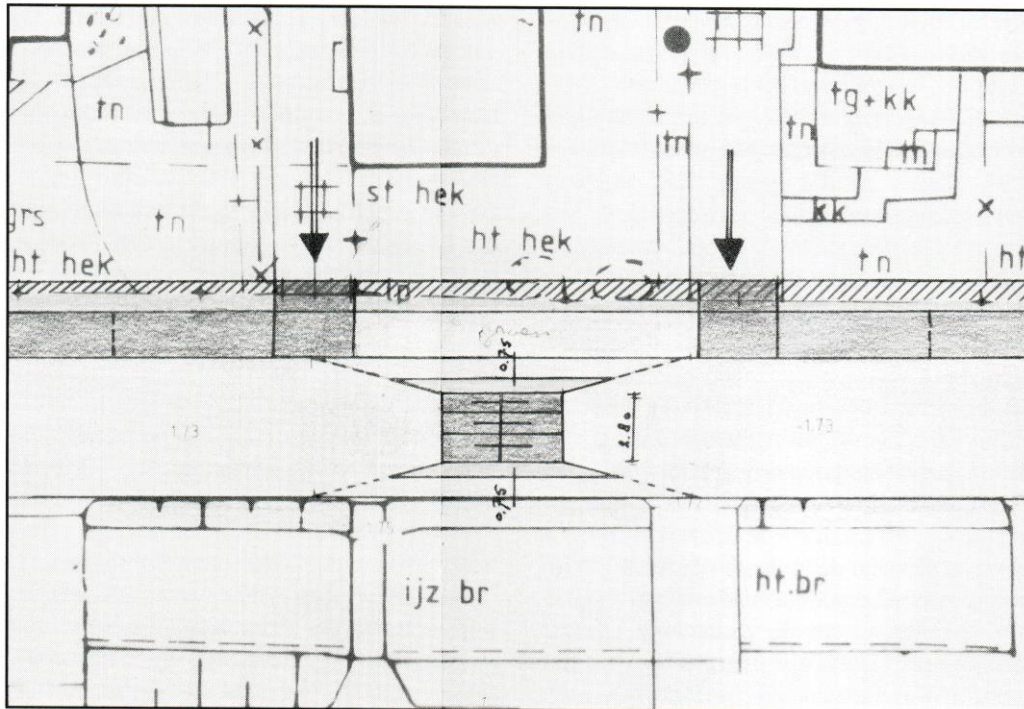
Het plan wordt herzien en begin 1995 komt een nieuw ontwerp ter beschikking. Na verwerking van de commentaren van het comité volgt in december 1995 de mededeling dat het plan gereed is voor uitvoering. De reconstructie van de Brugweg binnen de bebouwde kom komt in maart 1996 op gang. Na geconstateerde afwijkingen in de uitvoering is er opnieuw overleg, maar uiteindelijk vindt de herinrichting plaats. Aan de noordzijde van de weg komt toch een voetpad, terwijl aan die zijde ook parkeerplaatsen worden aangelegd. Op dit gedeelte van de Brugweg komen eveneens verkeersdrempels. Verder worden in overleg met het comité lantaarnpalen geplaatst.

Evaluatie

In de jaren 1998 tot 2000 voert de gemeente verschillende gesprekken met het co-

De 'Brugweg buiten de bebouwde kom' met wegversmalling (situatie 2013)

Deel van de plattegrond van de 'Brugweg binnen de bebouwde kom'. Plan uit 1993, met de strook grond (gearceerd) aan de noordzijde, die de bewoners zouden moeten verkopen aan de gemeente voor de aanleg van een breder voetpad. Tevens is een van de voorgenomen wegversmallingen weergegeven

De 'Brugweg binnen de bebouwde kom' met wegversmalling, lage drempel, parkeerplaatsen en smal voetpad. De zuidelijke bermsloot is nog steeds aanwezig (situatie 2013)

mité. Hierbij vindt een evaluatie plaats over de gang van zaken in de voorgaande jaren. Tevens gebruikt het comité deze gelegenheid om de wensen van de bewoners Brugweg nog eens duidelijk te maken. Hierbij komen ook concrete zaken (uitbaggeren bermsloot, voetpad, parkeerplaatsen, e.d.) aan de orde, alsmede nieuwe ontwikkelingen, zoals de verlegging van de grens van de bebouwde kom en de bouw van land- en herenhuizen langs de Brugweg. Het gevolg hiervan is dat de Brugweg nu geheel binnen de bebouwde kom ligt, maar de beide delen niet op dezelfde wijze zijn ingericht. Daarna volgt nog enkele keren een brief om de gemeente op een ongewenste situatie te wijzen.

Nabeschouwing

De bewoners hebben gezamenlijk zich veertig jaar lang ingespannen het landelijke karakter van de Brugweg te behouden. Daarbij realiseerden ze zich dat het autoverkeer niet altijd uit te bannen is, maar dat de verkeersveiligheid voor de verschillende weggebruikers wel hoog in het vaandel moet blijven.

Het vervallen van de plannen tot de aanleg van Rijksweg 3, inbegrepen de daaraan gekoppelde verlegging van de SW 25 (Henegouwerweg) in de jaren zeventig van de vorige eeuw, was gebaseerd op een besluit van een hogere overheid. De toen ontstane groep verontruste bewoners vormde echter de basis voor het ontstaan van het Comité Brugweg-bewoners, dat in actie kwam toen in latere jaren de gemeente opnieuw pogingen deed het landelijke karakter van de weg aan te tasten en de Brugweg te veranderen in een brede verkeersweg. Het in 1980 opgerichte comité heeft aangetoond dat met gezamenlijke acties succes kan worden verkregen, desnoods werd een beroep gedaan op een hogere overheid. De plaatselijke overheid, hiermee geconfronteerd, heeft in de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw geleerd dat vroegtijdig overleg met belanghebbenden helpt om tot overeenstemming te komen. Opmerkelijk is dat de gemeen-

te verscheidene keren niet of nauwelijks reageerde op vragen en opmerkingen van het comité, maar wel snel in actie kwam als dit via plaatselijke pers publiek werd gemaakt.

Het Comité Brugweg-bewoners, dat in de loop der jaren verschillende wijzigingen in de personele bezetting heeft ondergaan, is min of meer in de ruststand gezet, maar blijft alert. Inmiddels is een van de leden sinds 1999 betrokken bij de landinrichting Boskoop-Reeuwijk. Hierdoor kan een vinger aan de pols worden gehouden over de infrastructurele ontwikkelingen in deze gemeenten, die ook van belang zijn voor de Brugweg.

De omvang van het verkeer op de weg en de verkeersveiligheid blijven echter een voortdurende zorg voor de bewoners en naar verwachting ook van de gemeente. Een definitievere oplossing voor de Brugweg zal vermoedelijk pas worden gevonden als deze weg niet langer de belangrijkste in- en uitvalsweg is voor de bewoners en bedrijven van Reeuwijk-Dorp.

Ondanks de verbeteringen is de Brugweg (te) smal gebleven. Zeker voor het vrachtverkeer. (Situatie 2013 bij de 'Witte brug')

HET DORP VAN ANTJE'S KINDERJAREN

C.J. van Veen

Op 20 januari 1812 is Janis van der Maassen naar het gemeentehuis van Waddinxveen gegaan om de geboorte van zijn dochter Antje aan te geven. De 'adjoind maire officier de l'état civil de la commune de Waddinxveen' stelde de 'acte de naissance' op, waarmee de eerste inschrijving in het gemeentelijk geboorteregister volgens de Franse wetgeving in zijn gemeente een feit was geworden. De dagelder ¹⁾ Janis zal van de inhoud van de in het Frans opgestelde akte toen die voorgelezen werd, niets begrepen hebben. Bovendien was hij niet in staat om haar te ondertekenen, omdat hij lezen noch schrijven kon. Was zijn dochter een maand eerder geboren, dan had hij die rompslomp niet gehad. Hij was dan met zijn dochter-tje naar de rooms-katholieke kerk aan de Goudkade gegaan waar pastoor Everhard het zou dopen en haar naam in het doopboek van de kerk zou inschrijven. Met de burgerlijke overheid had hij dan niets te maken gehad. Nu had hij 'dubbel' werk: én naar het gemeentehuis én naar de kerk. Antje is nog net geboren in de periode dat ons land bij Frankrijk ingelijfd was. In die tijd had een herindeling van ambachten plaatsgevonden. Zo waren op 1 januari 1812 Noord-Waddinxveen en Zuid-Waddinxveen samengevoegd tot één commune - gemeente - met de naam Waddinxveen, terwijl Bloemendaal bij Gouda was gevoegd. Toen in 1813 het Franse juk was afgegooid, verdween niet alles wat bij wet was ingevoerd. De burgerlijke stand bleef gehandhaafd evenals de ene gemeente Waddinxveen, zij het laatste tot 1818.

Skyline van molens

Antje bracht haar kinderjaren door in het dorp Waddinxveen dat een lengte had van

anderhalf uur gaans en een breedte van een uur gaans. Het lag geheel aan de westzijde van de Gouwe en strekte zich uit vanaf de Zuidkade ter hoogte waar houthandel Alblas gevestigd was tot aan de Zijde van Boskoop. De skyline van het dorp met 1408 inwoners werd geheel bepaald door molens. Van de zestien 'industriële' molens, waren er dertien papiermolens. Het kleine meisje zal zich er niet van bewust geweest zijn dat haar dorp samen met de Zaanstreek en de Veluwe tot de belangrijkste papierleveranciers van ons land behoorde. De dertien papierfabrikanten produceerden ieder gemiddeld 2200 riem papier oftewel 1.000.000 vellen die onder andere per schip vervoerd werden. Wekelijks voeren twee trek- of marktschuiten naar Gouda, Leiden en Amsterdam die samen 32 ton aan vracht konden meenemen. Naar Rotterdam ging een beurtschip met een laadvermogen van 20 ton. Behalve deze 'vaste' schepen voeren nog veel meer schepen door de Gouwe om grondstoffen aan te voeren en producten af te voeren. Bovendien vormde de Gouwe een onderdeel van de zogenaamde 'Gouwsche vaart', een druk bevaren vaarroute van Gouda naar Amsterdam. Het vervoer van goederen over water was rond 1800 vele malen groter dan het vervoer over land, vooral als het om grotere afstanden ging.

Behalve bij de papiermolens heeft Antje ongetwijfeld staan kijken bij de twee houtzaagmolens die de boomstammen tot planken en balken zaagden. De stammen waren in houtvloten over de Gouwe van elders aangevoerd, want Waddinxveen had maar twee morgen aan bossen. Waarschijnlijk bestonden die uit wilgen en populieren waarvan het hout veelal gebruikt

---

1) In de geboorteakte staat als beroep vermeld 'journalier'

De poon of pont was in de achttiende eeuw in Holland een bekend scheepstype van 20 tot 60 ton dat gebruikt werd voor beurt- en vrachtvervoer. Een hiervan afgeleid schip was de turfpoon of turfeiker. Beide typen werden vooral in Gouda en omgeving gebouwd. (Tekening G. Groenewegen 1791; Nederlands Scheepvaartmuseum)

werd voor brandhout en het maken van klompen. De meeste mensen droegen in Antje's tijd klompen, zeker doordeweeks. Er was dan ook volop emplooi voor de zes klompenmakers van het dorp. Dat was niet het geval voor de vier schoenmakers, want zij hadden vaak een andere nering erbij om rond te komen.

De zestiende molen waarvan het eindproduct minder tot Antje's verbeelding gesproken moet hebben, was de trasmolen. Deze vermaalde met oorverdovend lawaai tufsteen tot poeder die als metselspecie werd gebruikt. Ook dit product werd hoofdzakelijk buiten het dorp afgezet. Het dorp met zijn 175 woonhuizen kende immers maar weinig bouwactiviteit zodat de zes metselaars en de twaalf timmermannen die er woonden, hun werk elders vonden.

De helft van hen bezat zo weinig dat hun namen niet in het belastingkohier voorkamen.

De wegen

Het vervoer in het dorp zelf en in de directe omgeving gebeurde veelal met paard en wagen. Er waren in totaal 26 wagens, bespannen met twee paarden. Het aantal verbindingswegen was zeer beperkt.²⁾

Via de Rijweg – nu Brugweg – konden de wagens naar Gouda, Alphen en Amsterdam. Hoewel de verbindingswegen zanderig waren, waren ze over het algemeen redelijk begaanbaar. Op verschillende plaatsen moest de voerman tol betalen, wat bij het afleggen van grote afstanden behoorlijk kon oplopen. Ook het jaagpad langs de oostzijde van de Gouwe was goed on-

derhouden.

De belangrijkste weg in het dorp zelf, de Kerkweg, die van de brug over de Gouwe naar het Noordeinde liep, verkeerde 's winters vaak in erbarmelijke staat, hoewel hij regelmatig met zand en puin werd bijgewerkt. De kerkgangers klaagden dan ook steen en been en zij niet alleen. De neringdoenden hadden er eveneens onder te lijden. Sommige ouders lieten in de wintermaanden hun kinderen vanwege de onbegaanbaarheid van de weg niet naar school gaan wat schoolmeester Gijsbert Bloemendaal betreurd moet hebben. De school was gevestigd in een gehuurd vertrek bij de kerk in de Kerkstraat.³⁾ Vanaf de Kerkweg kon men op het Noordeinde komen en zag men links de nieuwe droogmakerijen en rechts een waterplas. Het was de verbindingsweg naar Leiden.

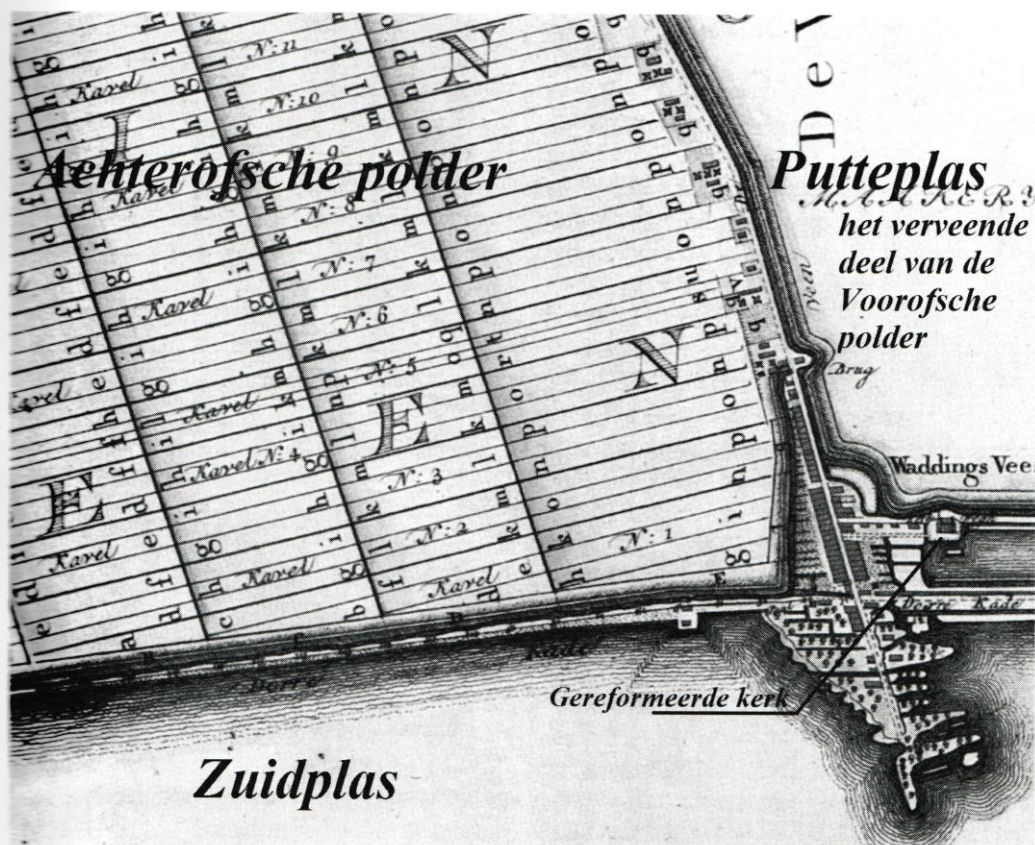
Het boerenbedrijf

Antje's vader werkte als daggelder bij een van de negentien boeren, van wie er tien een groot en negen een klein bedrijf hadden. Het agrarisch oppervlak van het dorp bedroeg circa 1125 morgen, waarvan iets meer dan de helft bij de veeboeren in gebruik was. Een zeer groot deel van hun land – vijfenveertig procent – bestond uit schraal hooiland waar niet elk jaar het gewas vanaf gehaald werd.⁴⁾ Het land moet weelderig met kleurrijke veldbloemen begroeid geweest zijn. Jaarlijks verkochten de boeren zestig koeien en ossen voor de slacht waarvan er vierenveertig voor de bewoners van het dorp bestemd

waren. Van de tweehonderd geslachte schapen bleven er honderdenveertig in het dorp. Aan de tachtig varkens had men niet genoeg: er kwamen nog veertig stuks van andere plaatsen. De vleesconsumptie in het dorp was relatief hoog. Er waren geen slagerijen want het slachten gebeurde thuis, al dan niet met de hulp van de vleeshouwers. De favoriete maand voor de slacht was november en dit gebeuren dat in zoveel huizen plaats vond, kan Antje niet ontgaan zijn.

De veeboeren hadden hun bedrijven voornamelijk in de onbedijkte Voorofsche polder die zich vanaf de Gouwe westwaarts optrok. Dit was het zogenaamde bovenland. De Achterofsche polder daarentegen was een droogmakerij, bedijkt en voorzien van vier watermolens aan één molengang.⁵⁾ Op de kleiige grond van deze polder hadden de meeste bouwboeren hun bedrijf. Het belangrijkste product dat zij verbouwden, was haver. Het overgrote deel hiervan was bestemd als voer voor de circa vijftig paarden die de dorpsbewoners bezaten. Soms moesten zij haver leveren voor de paarden van het leger. Ook werd er veel gerst verbouwd. Voor menselijke consumptie oogstten de boeren tarwe, rogge en bonen.⁶⁾ In het gezin van Janis zal nog wel veel roggebrood gegeten zijn, hoewel in zijn tijd de consumptie van aardappelen onder de gewone bevolking sterk was toegenomen.⁷⁾ Vooral roggebrood met varkensspek was voor de arbeiders gangbare kost. In het dorp waren maar twee bakkers.

-
- 2) Op 30 maart 1815 had de luitenant kolonel van de 12e batt. Infanterie Van Ligne Pl. Commandant te Gouda aan de burgemeester inlichtingen gevraagd over de afstand naar Gouda, de staat van de wegen, de mogelijkheid van het inkwartieren van troepen en paarden etc. in verband met de "algemene en volledige itineraire of marschroute voor de marcherende troepen in de Nederlanden".
  - 3) Het vertrek werd gehuurd van de Hervormde Gemeente Waddinxveen voor twintig gulden per jaar.
  - 4) In Beschrijving 1815 staat vermeld dat de jaarlijkse opbrengst hooi 104.000 ponden bedroeg.
  - 5) De droogmakerij lag "12 voeten beneden het ordinaire boezemwater".
  - 6) Rond 1800 was het verbruik van graan per persoon 140-150 kg. Brood vormde het hoofdvoedsel, meestal was dit roggebrood.
  - 7) Circa 1800 verbruikte men 275-310 kg aardappelen per persoon per jaar.

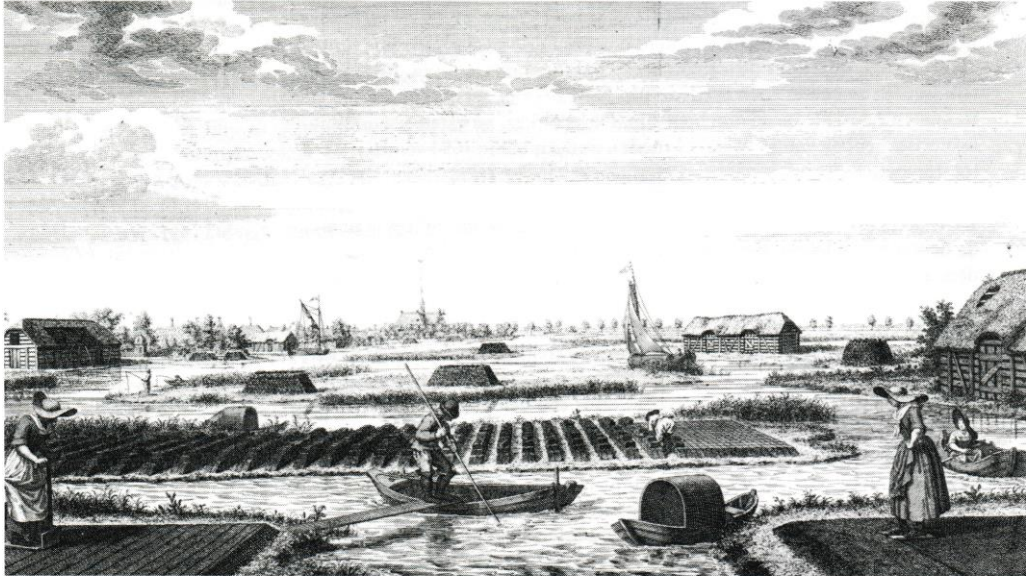
Het dorp Waddinxveen omstreeks 1800. De Achterofsche polder was als deel van de Noordplas in 1765 drooggelegd. De Zuidplas en de Putteplas zouden pas in de negentiende eeuw volgen in resp. 1840 en 1875. De Gereformeerde kerk (later Hervormde kerk genoemd) stond tussen de Putteplas en de (huidige) Petteplas (Detail kaart van Rijnland uit 1767 van Vis en Koning; Hoogheemraadschap van Rijnland)

Wie over een oven beschikte, bakte zelf zijn brood. Het meel werd gekocht bij een van de winkeliers in het dorp. Die waren er genoeg. Meer dan tien mannen en vrouwen verdienden de kost met deze nering. Sommigen van hen waren gespecialiseerd in één product zoals de grutter en de meebrouwer. De winkeltjes waren niet meer dan een klein vertrekje in het woonhuis.

In de oogsttijd, die meestal in de maand augustus viel, reden de wagens geladen met zakken graan naar de korenmolen van Leendert van Rhijn die aan de Jan Dorrekenskade in het ambacht Bloemendaal stond. Het ging om 6912 mud koren.

Hoewel de kleigrond van de Achterofsche polder van hoge kwaliteit was, viel de opbrengst ervan tegen. Dat had te maken met de beheersing van het waterpeil. In tien jaar tijd verdrong zeven maal het winterkoren, zodat de boeren gedwongen waren het land opnieuw te bewerken en met zomerkoren in te zaaien. Zomerkoren bracht evenwel minder op dan winterkoren. Bovendien moesten de boeren zowel van het wei- als het bouwland twee gulden per morgen voor vrijdom van tiende aan de ambachtsheer afdragen.⁸⁾

Daarbij kwam dat de boeren soms door natuurrampen werden getroffen zoals in 1816. In dat jaar was er in de zomer geen

Het vervingbedrijf omvatte het baggeren, het drogen op legakkers, het turfsteken, het zetten op regels, het maken van turfbulten en tenslotte de afvoer per schip (Gravure uit 1742; Atlas van Stolck)

dag zonder regen. Een deel van de mage-re oogst kon door de onbegaanbaarheid van de wegen en het land niet vervoerd worden zodat ze op het veld verrotte. Voor de koeien was er nauwelijks gras. Deze malaise trof niet alleen de boeren maar ook de daggelders zoals het gezin van Janis van der Maasen.

De turfwinning

Antje heeft in haar jeugd nog gezien hoe in haar dorp in de Voorofsche polder geveend werd, ook al was dat toen reeds op beperkte schaal. Het ging om tien morgen oftewel acht hectare veengrond. De jaarlijkse opbrengst bedroeg 1.300.000 turven⁹⁾ die met eikers – kleine vrachtschepen voor de binnenvaart – vervoerd werden. Verschillende mensen vonden hun werk in deze verving zoals de veenmannen van wie er zeven op het belas-

tingskohier voorkomen. Ook de baggermannen verdienden hun kost met het opbaggeren van het veen, het zogenaamde 'slagturven'. De opgebaggerde grond werd op legakkers gedroogd en bewerkt tot turven.

De teruggang in de turfwinning werd veroorzaakt door het toenemend gebruik van steenkool. Niet alleen de veenbazen, maar ook de schoppenmakers en de zeilmakers voelden de recessie en klaagden over de dalende inkomsten.

Indrukwekkend waren de grote meren in het westelijke gedeelte van het dorp waarvan 1260 morgen aan Waddinxveen toebehoorde. Dat was iets meer dan de helft van de totale grondoppervlakte van de gemeente. Bij herfststormen moet er van het opzweepende water, met name van de Zuidplas, een grote dreiging zijn uitgegaan. De talrijke vissers in het dorp, zul-

8) De tiende was in 1798 afgeschaft, maar in 1813 weer in ere hersteld. Ze werkte contra-productief.

9) Jaarlijks werd 1000 roeden turf geveend. Een roede turf bevat ongeveer 1300 stuks. (van Dale)

len het water dan zeker gemeden hebben. Rustiger vissen was het op de Putteplas die tussen het nog niet afgegraven gedeelte van de Voorofsche polder en de droogmakerij van de Achterofsche polder in lag en pas tussen 1867 en 1875 werd drooggelegd.¹⁰⁾ Niet alleen op dit water maar ook in de sloten van de Voorofsche bovenpolder waren beroepsvissers actief. Het ging hun blijkbaar goed, want zes van hen komen op de belastinglijst voor. De gevangen vis ging hoofdzakelijk naar de steden.

Wat het dorp meer bood

Janis en zijn vrouw Grietje Koolmoes konden in hun dorp ook terecht voor andere zaken dan voor wat zij kochten bij een van de vele winkeliers. Er was een horlogemaker ofschoon een horloge voor een 'gewone man' als de daggelder Janis een luxe was. Maar ook hij was zonder een eigen uurwerk niet verstoken van tijd, want de torenklok van de Hervormde kerk aan de Kerkstraat liet zich op vaste tijden horen. Het dorp kende ook zijn notabelen zoals notaris De Lange, chirurgijn Nourisse, schoolmeester Bloemendaal en de predikanten Wiedeman en Lorié, van wie beide laatsten niet hoog in de belastingen werden aangeslagen.¹¹⁾ Maar aanzien hadden ze. Minder aanzien genietend maar van groot belang voor de dorpsgemeenschap waren de 'middenstanders', zoals de reeds genoemde winkeliers, en voorts de kasteleins, de broodbakkers en kleermakers.

Niemand in het kleine dorp zal het ontgaan zijn wie er de rijken waren. De weduwe van Jan Herfst die nu rentenierde,

en Gijsbert Spruit, eveneens rentenier, werden het hoogst in de belasting aangeslagen. Zij lieten hun dorpsgenoten ver achter zich, zelfs de eigenaar van de buitenplaats Souburgh, de Heer Reepmaaker.¹²⁾ Zij hadden hun schaapjes dankzij hun papiermolens op tijd op het droge, want de financiële situatie van de papierfabrikanten was in Antje's tijd niet zo florissant meer als gevolg van de malaise in de Franse tijd en de toenemende concurrentie vanuit Engeland.

Inkwartieringsmogelijkheden

Het nieuwe Koninkrijk hield zich volop bezig met het in kaart brengen van "een algemene en volledige itineraire of marsroute voor de marcherende troepen". In geval van nood kon Waddinxveen een bijdrage hieraan leveren, zij het op beperkte schaal, want het had geen publieke gebouwen die gebruikt konden worden als magazijn, kazerne of hospitaal. Wel zou ze honderdvijftig man kunnen inkwartieren en zestig paarden bij de boeren kunnen onderbrengen. Grote belangstelling was er van overheidswege voor de wegen en de vaarroutes in verband met de verplaatsing van de legers. Deze 'logistieke' belangstelling van de overheid zal de gewone burger ontgaan zijn. Meer indruk zal de loting gemaakt hebben die buiten Waddinxveen plaats had.¹³⁾ Met spanning zullen de dorpingen 's avonds de mannen hebben opgewacht om te vernemen of zij al dan niet in het leger ingeloot waren.

De economische en sociale situatie

Het was voor de meeste bewoners in het

10) De Putteplas was het verveende gedeelte van de Voorofsche polder.

11) Chirurgijn Pieter Nourisse werd aangeslagen voor 25 gulden, notaris Adrianus Martinus de Lange voor 40 gulden, schoolmeester Gijsbert Bloemendaal voor 40 gulden, predikant J.A. Wiedeman voor 8 gulden en predikant Pieter Lorié voor 4 gulden.

12) Wed. van Jan Herfst en Gijsbert Spruit werden als enigen aangeslagen voor 80 gulden, op afstand gevolgd door zes anderen die tussen de 56 en 60 gulden werden aangeslagen.

13) Waddinxveen viel wat de loting betrof onder kanton Hillegersberg.

14) Elizabeth (1810), Antje (1812), Janis (1813), Marijtje (1815), Cornelis (1817), Pieter (1818), Sophia, (1820), Janis (1821), Petrus (1822), Petrus (1823), Dorus (1826).

dorp in economisch opzicht een moeilijke tijd. Het plaatselijk bestuur schreef aan de controleur der directe belastingen dat de aanslag van 1815 voor de dorpsbewoners erg bezwaarlijk was. Slechts honderd inwoners konden een bijdrage leveren aan de aanslag van f 1119-6-0, het bedrag dat als personele belasting opgebracht moest worden, wat zwaar op de schouder zou drukken van de gegoede burgers die ook nog forse bedragen moesten opbrengen voor grondlasten, voor belasting op ongebouwde eigendommen en voor de belasting op deuren en ramen. En dat alles nu de gemeente zo verarmd was door het 'kwijnen' van de fabrieken sedert jaren.

Echt beklagenswaardig was de situatie van mensen als Janis van der Maasen. Als daggelder werkte hij hard en lang, maar verdiende weinig. Zijn bestaan was onzeker, omdat hij een 'losse' dagloner was voor wie de boeren in de wintermaanden vaak geen werk hadden zodat hij van het weinige dat hij in de zomermaanden had gespaard, moest zien rond te komen.

Tussen 1810 en 1826 kregen Janis en zijn veertien jaar jongere vrouw Grietje elf kinderen van wie er vijf binnen enkele weken of maanden overleden. Toen Antje in 1812 als tweede kind in het gezin werd geboren, was haar moeder twintig jaar.¹⁴⁾ Haar ouders waren van Zevenhuizen naar Waddinxveen gekomen. Het gezin verhuisde in de loop der jaren naar verschillende adressen in Noord-Waddinxveen, naar Zuid-Waddinxveen, naar Bloemendaal en naar Boskoop om van die laatste plaats naar Zuid-Waddinxveen terug te keren. Antje is net als haar broers Jan en Pieter niet naar school gegaan. Onderwijs was voor deze groep van de samenleving niet weggelegd. Voor haar moeder werd de situatie nog moeilijker toen haar man in 1829 in Rotterdam overleed, zodat ze er nu alleen voor kwam te staan. Om aan de kost te komen ging ze werken. Als een instantie zich haar lot zou hebben aangezien, was dat zeker niet de landelijke overheid. Deze verdedigde de stelling dat

de rijken bescherming verdienden en niet de armen omdat hun behoefte aan weelde een vitale bron van inkomsten voor de werkende stand was. De lokale overheid dacht daar enigszins anders over. Mogelijk heeft Grietje steun gekregen van de armmeesters van de katholieke kerk, ofschoon die toen ook niet dik bij kas zaten.

Op 21 juni 1833 stierf Antje van der Maasen, dochter van Janis van der Maasen en Grietje Koolmoes, slechts 21 jaar oud, in het huis van haar moeder in Zuid-Waddinxveen.

Bronnen:

a. Archieven

- Streekarchief Midden-Holland (SAMH)
- Burgerlijke stand 1812 en 1833
- AC 35 (Archief Ambacht/Municipaliteit van Zuid-Waddinxveen, 1340-1811), inventarisnummers 210, 217, 438, 439, 441, 445, 448, 450 en 511.
- Stad Rotterdam, Burgerlijke stand 1829.
- Archief Sint Victorparochie (doopboek).

b. Literatuur

- Hoog, J. de, *Geschiedenis van de waterlopen en binnenscheepvaart in het stroomgebied van de Boven-Merwede* (Alphen aan den Rijn, 1987).
- Rek, J. de, *Koningen, Kabinetten en Klompenvolk I* (Baarn, 1975).
- *Nieuwe Geografische Nederlandsche Reise- en Zakatlas* (Amsterdam, 1773).
- Riet, A.J.J. van 't, *'Meeten, boren en besien', Turfwinning in de buitenrijnse ambachten van het Hoogheemraadschap van Rijnland 1680-1800* (Hilversum, 2005).
- Woud, Auke van der, *Het lege land. De ruimtelijke orde van Nederland 1798-1848* (Amsterdam, 1987).

ARCHIEFSPROKKELINGEN

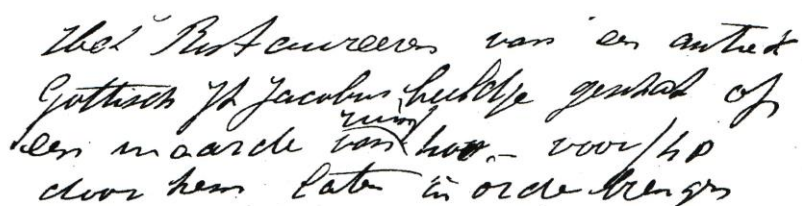
C.J. van Veen

Moet je bij het schrijven van een verhaal in een historisch tijdschrift alleen feiten weergeven of mag je ook je verbeelding laten spreken? Dat vroeg ik me af toen ik in het *Registrum memoriale* van de St. Victorkerk las dat de parochie circa 1900 in het bezit was van een middeleeuws, gotisch beeld van St. Jacobus. Pastoor Scheffer zag de waarde van het beeld in en liet in 1899 het voor veertig gulden restaureren, een voor die tijd zeer aanzienlijk bedrag dat door de arbeider Jacob Janmaat werd betaald. De oude polychromie - veelkleurige beschildering - moet grotendeels verdwenen geweest zijn, want in 1904 voorzag de Haagse beeldhouwer Leo Stracké het beeld van nieuw polychromie en wel in de neogotische stijl. Deze stijl beleefde in die tijd in de katholieke kringen een bloeiperiode waarbij men ernaar streefde om het exterieur en het interieur van het kerkgebouw in volkomen harmonie met elkaar te laten zijn. Oude beelden werden soms aan het interieur 'aangepast' door ze in neogotische stijl te laten beschilderen.

Toen in 1964 het liturgisch centrum van de St. Victorkerk naar de inzichten van het Tweede Vaticaans Concilie werd aangepast, gebeurde dat zo radicaal dat alles wat neogotisch was, zoals de altaren met de

beelden, de communiebank en de preekstoel, werd gesloopt en daarmee voor goed verdween. Alleen het middeleeuwse beeld van Jacobus, waarvan men ook toen waarschijnlijk de waarde kende, werd verkocht. De vraag die mij bezighoudt, is: hoe is dit middeleeuwse beeld ooit in de St. Victorparochie terecht gekomen? Verleidelijk is het om te denken dat het te maken heeft met de oude, middeleeuwse kapel in Bloemendaal. Bekend uit de geschiedenis is de Bloemendaalse kermis die na de feestdag van St. Jacobus op 25 juli werd gehouden. Van oorsprong was de kermis een jaarmarkt ter gelegenheid van de wijdingsdag van de patroonheilige van de kerk. Was de kapel van Bloemendaal toegewijd aan St. Jacobus? Is het beeld van Jacobus met de Bloemendalers die later gingen kerken in de Waddinxveense kerk aan de Kerkstraat, meegegaan? Heeft dit beeld de Hervorming overleefd en is het weer 'opgedoken' toen de katholieken gingen kerken aan de Zuidkade? Allemaal vragen die we misschien onmiddellijk moeten vergeten, omdat het ook mogelijk en wellicht waarschijnlijker is dat het beeld door een van de pastoors van de parochie van elders is meegenomen en in de parochie achtergelaten.

Maar toch, maar toch...

*Het Portaal van 'en antiek
Gothisch ja Jacobus beeldje gemaakt op
den maasde van ^{ruim} hoo. voor/hp
door hem later in orde brengen*

Aantekening in het *Registrum memoriale* (archief St. Victorparochie)

Eerste vrouw in Waddinxveense politiek: 'Ik had mijn vrienden overal'

Een bruggenbouwer, die toch niet bang was duidelijk te zeggen wat ze vond. De eerste vrouw in een wereld die tot dan toe een mannenwereld is: Lous Oosterbroek-Waagmeester was en is een kleurrijk figuur in Waddinxveen. Opgegroeid in de stad en daarna toch volledig geïntegreerd in de dorpse gemeenschap die Waddinxveen in de jaren zestig van de vorige eeuw was.

Aanvankelijk werd ze het eerste vrouwelijke raadslid en later de eerste vrouwelijke wethouder in Waddinxveen. In haar boek *Herinneringen aan een tijd die voorbij is* blikt de VVD'er terug op haar gehele leven, zowel politiek als privé, in een tijd waarin veel snel veranderde.

Lous Oosterbroek, geboren in 1930 als Lous Waagmeester, maakte in haar jonge jaren de oorlog in Den Haag mee. In haar boek vertelt ze levendig over die periode. Zo verbleef ze een tijd bij een pleeggezin in Groningen. Eenmaal terug bij haar ouders ging ze naar school, een Daltonschool voor meisjes, waar al snel haar bestuurlijke drang naar voren kwam zodat zij voorzitter werd van de schoolbond. Al jong ontmoette ze haar man, John Oosterbroek. 'Toen hij terugkwam uit Indië wilden we zo snel mogelijk trouwen, daarom heb ik ook niet verder geleerd', aldus mevrouw Oosterbroek. Ze kregen samen een zoon, Marcel, en op dat moment bleek hun driekamerflat in Den Haag te klein. Vanaf toen begon een nieuwe periode, in het onbekende Waddinxveen, waar beide echtelieden een niet-roemloze carrière in de politiek begonnen.

Mevrouw Waagmeester, inmiddels een statige vrouw van 83 jaar, vertelt: 'We gingen in 1962 voor het eerst in Waddinxveen kijken en de tweede keer dat we er waren zei ik tegen mijn man: "Hier komen we te wonen en hier gaan we dood."' Het eerste wat het echtpaar deed in de nieuwe omgeving was lid worden van de VVD. Na twee maanden was John penningmeester en na vier maanden voorzitter. 'Ik ging toen maar EHBO doen, om me ook op andere gebieden in te zetten. Ik was destijds de enige in die groep die niet in Waddinxveen geboren was, maar zo lang je je inzet, hoeft dat helemaal geen probleem te zijn.'

Toch begon het ook politiek te kriebelen bij mevrouw Oosterbroek. Het bleek een langdurige kriebel, want uiteindelijk had ze bijna 16 jaar zitting in Waddinxveense gemeentelijke organen. Eerst als raadslid voor de VVD en later als wethouder voor diezelfde partij. 'Ik kon bij die vergaderingen van mijn man natuurlijk niet alleen koffie inschenken', zegt ze grinnikend. Ze ging cursussen bestuurs- en staatsrecht volgen en leerde van de algemene beschouwingen en de raad. Al snel was ze zelf raadslid, voor het eerst in 1971. Begrotingen vond ze lastig dan vroeg ze haar man ernaar te kijken: 'Gebruik je gezonde verstand maar', zei deze. En dat bleek een goed advies. Als raadslid werd Oosterbroek geroemd en soms door bestuurders als lastig ervaren, omdat ze altijd het naadje van de kous wilde weten. Lastig in een tijd waarin het college nog veel zelf deed. 'Ach kind, waar bemoei je je mee', kreeg ik aan het begin vaak te horen, vertelt Oosterbroek.

Toch heeft ze nooit problemen ondervonden als vrouw tussen de mannen. 'Zelfs bij de christe-

lijke partijen heeft nooit iemand moeilijk gedaan.' Wellicht speelde haar assertieve doch zacht-aardige persoonlijkheid daarin mee. Ze was een allemansvriend, vindt ze zelf, die verder keek dan partijpolitiek en daarnaast had ze vooral heel veel plezier in haar vak. Wethouder zijn vond ze 'enig'. 'Ik kon heel goed uit het hoofd praten. Soms vlogen de vonken ervan af, maar dat vond ik niet het leukste, ik bemiddel liever.' Dat laatste vindt ze ook haar grootste kracht. 'Er werd bijvoorbeeld een weg aangelegd van Waddinxveen naar Reeuwijk, daar bij het Baarsje en een bepaalde boer lag dwars. Ambtenaren hebben daar een paar jaar over gestoeid, ik zei: "Geef dat klusje maar aan mij, ik vind dat fijn om te doen."'

Veel Waddinxveners zullen zich afvragen wat het bord 'Eerste steen gelegd door prins Bernhard, ereburger van Waddinxveen' nu eigenlijk doet in het gemeentehuis. Lous Oosterbroek is de beste persoon om hierover te vertellen. Zij ontmoette de prins meerdere malen. Hij kende de vroegere burgemeester Cor van der Hooft uit het verzet en kwam daarom vaak in het Gouwedorp langs. Bij een aantal diners, de opening van het gemeentehuis was de prins aanwezig. Daar ontmoette Oosterbroek hem dan ook, in haar rol als raadslid of als tafeldame. Iets anders wat prins Bernhard deed was het opblazen van de huisjes aan de Kerkweg, om de bouw van de Passage te kunnen realiseren. 'De explosieven deden het niet, en daar werd de prins behoorlijk chagrijnig van', weet ze nog te vertellen.

Belangrijke politieke onderwerpen in die tijd kan de ex-wethouder zich nog goed herinneren. 'De slogan: *Kennis is macht* van de PvdA was destijds nogal omstreden, samen met de daarbij horende onderwijsnota. En ook is er in Waddinxveen net als in andere gemeenten een hevige discussie over erfpacht geweest', aldus de oud-wethouder. In april 1986 stopte Oosterbroek uiteindelijk met de Waddinxveense politiek, na jaren van werk met hart en ziel en daarnaast werk als bijzonder ambtenaar van de burgerlijke stand. Een gewaardeerde politieke figuur, en, zo denkt ze ook zelf, niet omdat ze de eerste vrouw was maar om wat ze deed!

AANWINSTEN VAN HET GENOOTSCHAP

Op deze plek houden we u op de hoogte van voorwerpen die door schenking of bruikleening in het bezit van het Genootschap zijn gekomen. De afgelopen periode hebben wij ten geschenke gekregen van:

- Via de Gemeente Waddinxveen: tekening uit 1912 met zicht op de St.-Victorkerk, geschonken door de heer R. Heidemann uit Amsterdam.
- N.N.: zilveren theepot met theezeef, twee glazen flesjes met zilveren deksel c.q. voet, glazen eierkookzandloper in zilveren houder, 2 zilveren doosjes, samengestelde inktstel, roodkoperen collectebus, messing schuimspaan, messing waterpas, houten/messing koffiemolen, koperen stelletje om scheerwater te verwarmen, bijbeltje in leren omslag 1855, 3 expl. Het Leven Geïllustreerd 1936, 1837, 1938, Orgineel: Uit de geschiedenis van Waddinxveen
- P. van Balen, een orgineel: Uit de geschiedenis van Waddinxveen;
- Mw. L. Oosterbroek: fotolijst met overzicht 1e paal voor de 26 woningen bij zorgcentrum Souburgh;
- G.J. Menken: drinkbeker wit/crème met gekleurde banen, hoofdletters J/B (Juliana/Bernhard), drinkbeker wit/crème hoofdletters W en J, dankbaar voor het verleden 1898-1948 W en vol vertrouwen voor de toekomst 1948 J.

Bruikleen:

- ingelijst overzicht munten i.c.m. uitdrukkingen.

- J. Minnee: tekening in houten lijst met overzichtsplattegrond Gemeente Zuid-Waddinxveen, idem Gemeente Noord Waddinxveen.
  - M. Okkerse: poppenhuis gemaakt door de firma Okkerse.
- Alle schenkers: vriendelijk dank!

WOORD VAN DE VOORZITTER

Zo tegen het einde van het jaar plegen we nogal eens om te kijken naar wat het afgelopen jaar ons heeft gebracht. Hoewel ik prefereer vooruit te kijken, zijn er een paar zaken die niet onvermeld mogen blijven.

Sinds april van dit jaar heeft het HGW een kleiner en aangepast bestuur. Bert Witte heeft afscheid genomen als bestuurslid en secretaris. Naast deze primaire taak heeft hij zich verdienstelijk gemaakt met tal van andere activiteiten zoals rondleidingen, lezingen en het H.O.P. Een duizendpoot op wie zelden tevergeefs een beroep werd gedaan. Bert, bedankt voor je enorme inzet en fijn dat je nog steeds hand- en spandiensten wilt verrichten!

Verder heeft Kees van Veen na een periode van 13 jaar zijn functie van voorzitter van de redactie van ons kwartaalblad neergelegd. In die 13 jaar heeft hij ca. 100 artikelen in ons blad gepubliceerd en veel andere stukken gecorrigeerd en begeleid. Voorwaar een topprestatie waarbij kwaliteit gepaard aan kwantiteit wel vaak tot een hoge werkdruk heeft geleid. Woorden van dank en waardering schieten tekort maar ze zijn welgemeend van deze plaats: Kees, chapeau en heel hartelijk bedankt; je hebt het HGW een gezicht gegeven.

Met het vertrek van Kees van Veen zag het bestuur van het HGW zich ineens geconfronteerd met de vraag: en hoe nu verder? Er leefde bij het bestuur al langer de wens het kwartaalblad qua kosten meer selfsupporting te maken door opname van advertenties en mogelijk een aanpassing van het formaat. De overige redactieleden hebben van meet af aan een andere filosofie aangehangen en gestreefd naar een blad met een hoge kwalitatieve uitstraling en toegegeven, ons blad mag er zijn. Maar het bestuur moet op de centjes passen en draagt verantwoordelijkheid voor het financiële wel en wee van de vereniging en... er moeten knopen worden doorgehakt. Op het gebied van de inrichting van ons blad loopt de voorkeur van de heren De Jong en De Kruijf niet parallel aan die van het bestuur. Dat het bestuur enerzijds en de heren De Jong en De Kruijf anderzijds niet op een lijn zitten is uiteraard betreurenswaardig maar het bestuur respecteert hun standpunt.

De karavaan trekt echter verder en daarom is het bestuur op zoek gegaan naar een nieuwe redactie waar we graag een ruim schrijversteam aan willen toevoegen om diversiteit te bereiken en de werkdruk die in het verleden bijna altijd (te) hoog was te beperken. Uiteraard is het bestuur de heren De Jong en De Kruijf buitengewoon dankbaar voor hun jarenlange inzet die resulteerde in gedegen en goed geredigeerde artikelen. Heren, ook jullie hebben geweldig bijgedragen aan dat "gezicht" van het HGW. Ook hier: chapeau!!

In het komende jaar zal het bestuur niet op de handen kunnen zitten. De wens onze oudheidskamer op een meer toegankelijke locatie onder te brengen blijft een groot aandachtspunt. Eventuele samenwerking met andere partijen moeten we niet uit de weg gaan want een volledig eigen huisvesting lijkt mooi maar ze mag geen financiële molensteen worden.

Verder willen we onze vereniging meer bekendheid geven door kleine betaalbare projecten te

verwezenlijken die passen in de Waddinxveense gemeenschap. Onze gemeente heeft aangegeven tot een monumentenbeleid te willen komen. Ook daarin kan het HGW een rol spelen. Verder zal aandacht worden besteed aan uitbreiding van het ledental en sponsorbestand om meer draagvlak en invloed te verkrijgen.

Keulen en Aken zijn niet op een dag gebouwd maar een zekere ambitie is essentieel om tot resultaat te komen. En dat kunnen we bereiken als bestuur, de vrijwilligers en leden het HGW blijven steunen in woord en daad.

Dat 2014 een vruchtbaar verenigingsjaar mag worden in prettige samenwerking.
Ik wens u allen een gezond en voorspoedig 2014.

A. Broer

PROEF

Het Historisch Genootschap Waddinxveen bezit een uitgebreide collectie foto's, documentatie en voorwerpen die betrekking heeft op de geschiedenis van Waddinxveen. In het depot van het HGW aan de Mauritslaan komt regelmatig een klein groepje vrijwilligers bij elkaar om deze collectie te beschrijven. Dit beschrijven gebeurt in een Excel-bestand op een computer. Wegens vertrek van één van de vrijwilligers per 1 januari 2014 zoekt het HGW vervanging en uitbreiding van deze werkgroep bij voorkeur met mensen die overdag beschikbaar zijn, Waddinxveen en de Waddinxveners goed kennen en handig met de computer zijn. Heeft u belangstelling, neem dan contact op met onze secretaris Jet Brinks (secretaris@hgwaddinxveen.nl).

MEDEDELING VAN DE PENNINGMEESTER

Veel van onze leden hebben aan het HGW een machtiging voor automatische incasso van hun lidmaatschapsgeld afgegeven. Als ook u dat gedaan heeft, zal in januari 2014 uw lidmaatschapsgeld worden afgeschreven. Uw lidmaatschapsnummer is uw incassonummer.

A.G.M. Weijermars

NIEUWE LEDEN

De afgelopen periode hebben zich als nieuw lid aangemeld:

Marleen Boxem-Alblas, G.Th. Mathu en H.A.J.B. ter Meer.

Aan allen een hartelijk welkom!

LEZINGEN

11 februari 2014 houdt Luit Bloem een lezing onder de titel: Pelgrimstocht naar Santiago de Compostella. De Unie, 20.00 uur. Houdt u www.hgwaddinxveen.nl in de gaten voor nadere informatie.